

Nefndasvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

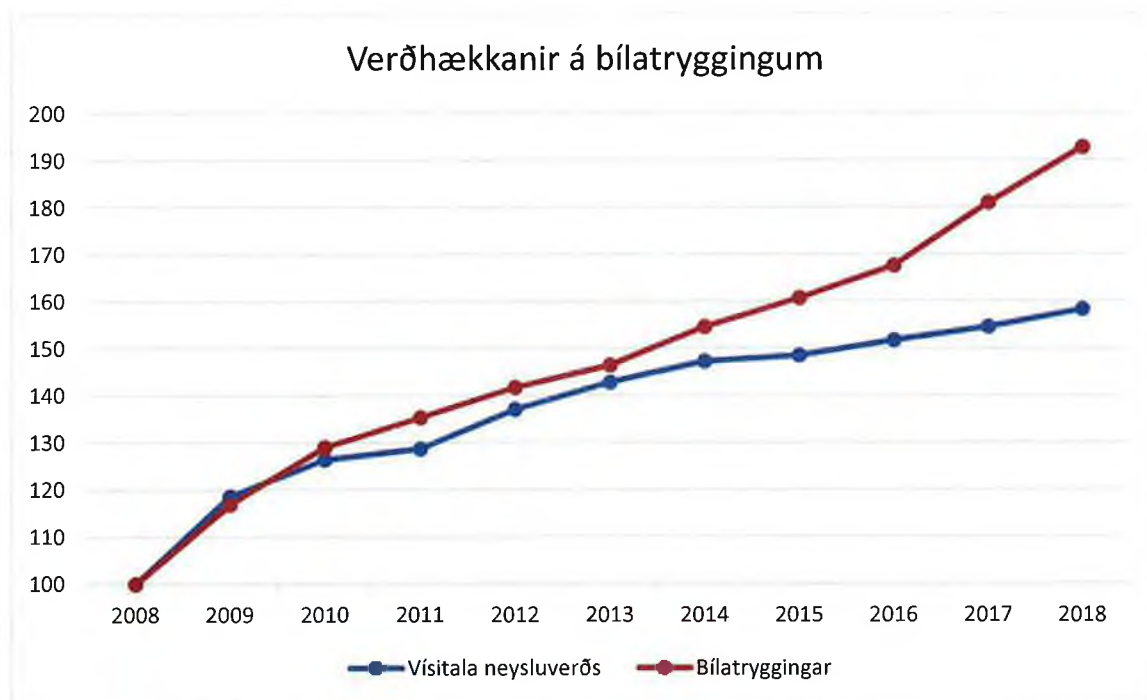
Reykjavík 8.5 2018
Tilvísun: 201804-0020

Efni: Frumvarp til laga um skaðabótalög (margfeldisstuðlar, vísitölutenging o.fl.) , 441. mál.

Alþýðusamband Íslands leggst ekki gegn þeim breytingum sem lagðar eru til enda um þarfa endurskoðun að ræða. Í mati tryggingafræðings kemur fram, að ætla megi að í kjölfar breytinganna gætu iðgjöld ábyrgðartryggingar ökutæka hækkað um 16% og slysatrygging ökumanns og eiganda um 26%. Bent er jafnframt á, að það sé tryggingafélaganna, hvers og eins, að ákveða sín iðgjöld og geta aðrir þættir en ofangreindir útreikningar komið til við þá ákvörðun.

Í því sambandi vill ASÍ vekja athygli á eftirfarandi.

Í útreikningum Hagstofunnar má sjá að iðgjöld fyrir bifreiðatryggingar hafa hækkað langt umfram vísitölu neysluverðs síðustu ár eða um 25% frá árinu 2014 (jan 2014-jan 2018) á meðan vísitala neysluverðs hefur hækkað um 7%.

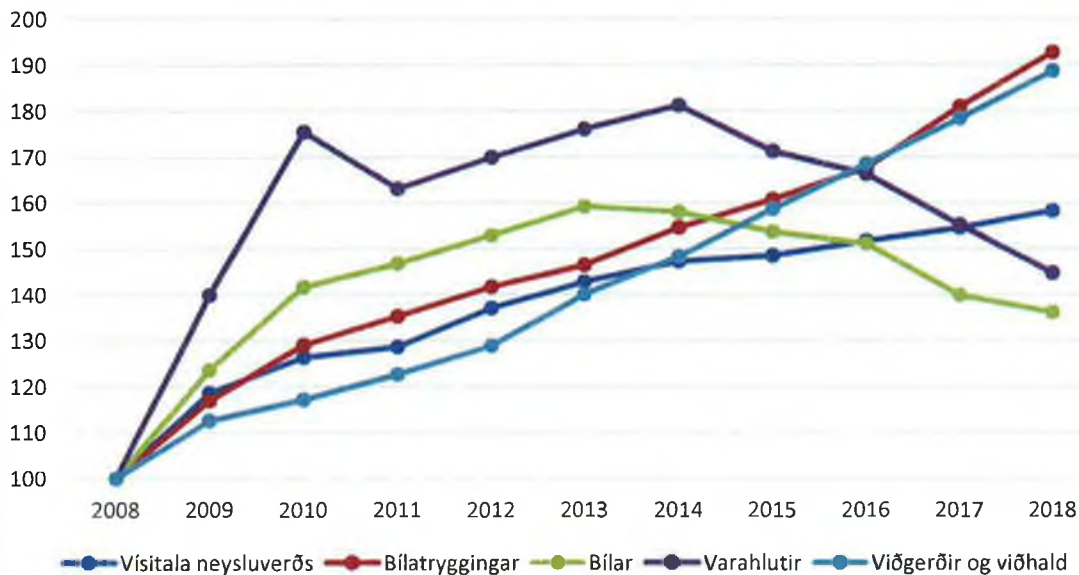
Alþýðusambandið getur ekki séð að innistæða sé fyrir svo miklum verðhækkunum en þess má geta að verð á vöru og þjónustu sem tryggingafélögin notast við í sinni starfsemi hefur í flestum tilfellum lækkað síðustu ár. Verð á bílum hefur lækkað um 13% á tímabilinu (jan 2014- jan 2018) og verð á varahlutum um 20%.

Alþýðusamband Íslands

Stofnun 1 • Reykjavík
Sími: 535 5500 • Faoi: 535 5501
as@as.is • www.as.is

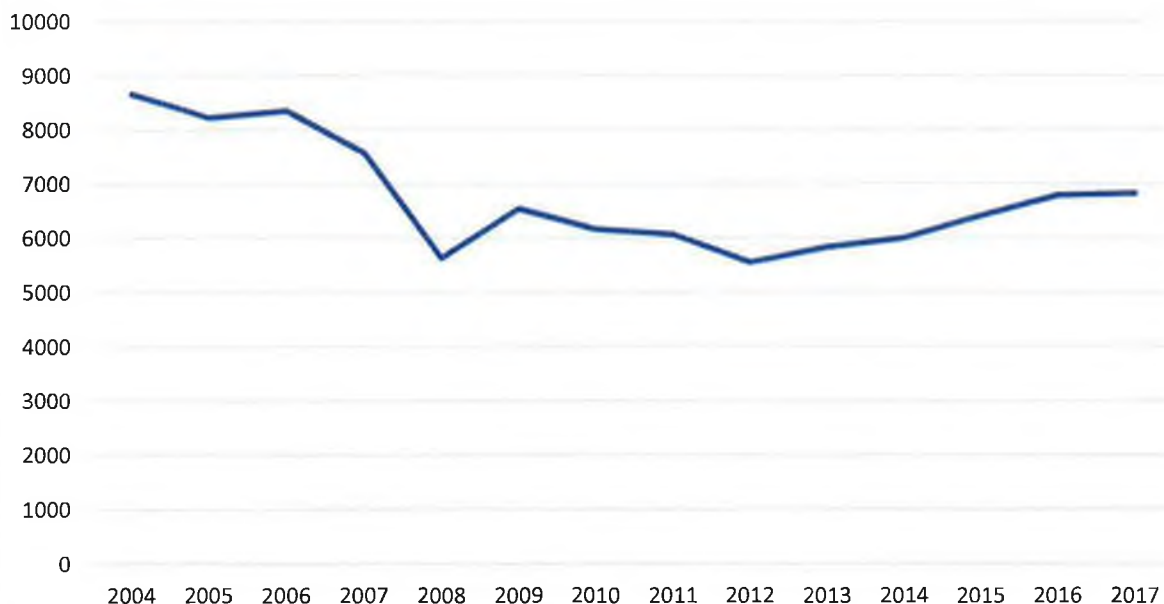

Verðþróun á vöru og þjónustu tengdri bílum

Þá má taka fram að bílum hefur fjölgað töluvert á götunum síðustu ár en á sama tíma hefur meðalakstur á hvern bíl dregist saman auk þess sem tilkynnt bílslys eru hlutfallslega færri í dag en þau voru fyrir tíu árum. Vegna fjölgunar á bílum og minni meðalaksturs hafa iðgjöld pr. kílómetur því hækkað. Þrátt fyrir allar þessar breytur hafa iðgjöld hækkað mjög mikið á undanförunum árum eins og fyrr sagði.

Fjöldi bílslysa

Á þessu grafi má sjá fjölda tilkynntra bílslysa til lögreglu frá árinu 2004. Eins og sjá má hefur bílslysum fjölgað frá árinu 2012 en ef horft er til lengra tímabils eru þau færri í dag en áður ef

Alþýðusamband Íslands

Sættun 1 • Reykjavík
Sími 535 5600 • Fax 535 5501
asi@asi.is • www.asi.is

tekið er til greina að bílum í umferð hefur fjölgað gríðarlega á síðustu árum. Tölurnar eru frá Samgöngustofu.

Hagnaður tryggingafélaganna hefur og verið gríðarlegur og arðgreiðslur á hverju ári hlaupa á milljörðum en hér fyrir neðan má sjá hagnað tryggingafélaganna fyrir skatt á árinu 2017.

TM 3.207 milljónir kr.

Vís: 1.609 milljónir kr.

Sjóvá: 2.085 milljónir kr.

Vörður: 1.151 milljónir kr.

Alþýðusambandið telur að viðskiptavinir tryggingafélaganna hafa ekki notið góðs af hagstæðum ytri aðstæðum síðustu ár og að verðhækkanir tryggingafélaganna séu langt umfram það sem aðstæður segi til um. Með þessum verðhækkunum sem hafa átt sér stað hafi tryggingafélögin því nú þegar búið til svigrúm fyrir hugsanlegar hækkanir á bótafjárhæðum

Það er álit ASÍ að brýna nauðsyn beri til þess að Alþingi treysti að sú þarfa breyting sem lögð er til á skaðabótalögunum leiði ekki til hækkunar iðgjalda enda ekkert tilefni til þess og þvert á móti jafnvel tilefni til hins gagnstæða.

Virðingarfyllt,

Magnús M. Norðdahl hrl.,
lögfræðingur ASÍ.

Auður Alfa Ólafsdóttir
Verkefnastjóri verðlagseftirlits

Umsögn Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga vegna frumvarps til laga um breytingu á skaðabótalögum, nr. 50/1993, með síðari breytingum (margfeldisstuðlar, vísitölutenging o.fl.). Þingskjal 626 – 441. mál.

Félagi íslenskra tryggingastærðfræðinga (FÍT) var af nefndasviði Alþingis sent til umsagnar stjórnarfrumvarp lagt fram á 148. löggjafarþingi 2017–2018, um breytingu á skaðabótalögum, nr. 50/1993, með síðari breytingum (margfeldisstuðlar, vísitölutenging o.fl.).

Frumvarpið hefur blotið töluverða umfjöllun innan FÍT, m.a. með kynningu og umræðum um útreikning á stuðlum 3. greinar frumvarpsins og sérstakri kynningu Ragnars Jónssonar læknis á aðferðum við mat örorku fyrir bótaútreikning samkvæmt skaðabótalögum.

Athugasemdir félagsins lúta að stuðlum sem reiknaðir eru í 3. grein frumvarpsins. Eins og glögglega kemur fram í greinargerð með frumvarpinu meta stuðlarnir virði fjártjóns sem miðað er við að verði frá og með stöðugleikapunkti, fram til starfsloka eða andláts tjónþola. Tryggingafræðilegt mat greiðslna tekur ævinlega mið af því hvenær greiðslur eru inntar af hendi, með afvöxtun framtíðargreiðslna, og skiptir því tímasetning hins ætlaða fjártjóns meginmáli, greiðslur sem eru nálægt í tíma eru því verðmætari en þær sem fjær eru.

Hjá tjónþolum sem hafa orðið fyrir tekjutapi á stöðugleikapunkti, má ætla að stuðlarnir meti það sem þeim er ætlað, virði fjártjóns hins slasada vegna minna aflahæfis sem rekja má til hins bótaskylda atburðar sem hafa mun áhrif frá stöðugleikapunkti allt fram til starfsloka.

Um flesta þá sem metnir eru með lágt örorkustig gildir hins vegar að á stöðugleikapunkti hafa tekjur þeirra ekki rýrnað sem nemur metnu örorkustigi. Matsmenn hljóta því með mati sínu að eiga við að starfsgeta tjónþola muni skerðast síðar á ævinni. Metið örorkustig sé þannig mat þeirra á því hversu mikið heildar vinnugeta viðkomandi skerðist fram til starfsloka, en ósagt er hvenær þeirrar skerðingar muni fara að sjá stað.

Hér verður þess hins vegar að gæta að varðandi mat fjártjónsins skiptir sköpum hvenær skerðing á sér stað, og þeim mun lengri tími sem líður án skerðingsar aflahæfis, þeim mun lægri fjárhæð þarf að reiða fram á stöðugleikapunkti til að bæta fjártjón tjónþola. Fullyrða má að stuðlar sem lagðir eru fram í þriðju grein ofmeti í flestum tilvikum núvirði skerðingar aflahæfis sem ekki er komið fram á stöðugleikapunkti.

Því er lagt til að í 3. grein frumvarpsins verði aukið eftirfarandi:

6. grein laganna orðist svo :

Bætur fyrir varanlega örorku skal meta til fjárhæðar á grundvelli örorkustigs tjónþola skv. 5. gr., árslauna hans skv. 7. gr. og eftirfarandi töflu, þannig að margfölduð séu saman örorkustig, árslaun og stuðull í samræmi við aldur tjónþola á þeim tíma sem upphaf varanlegrar örorku miðast við

Fyrir örorkustig undir 25% gildir eftirfarandi tafla:

[A Núverandi tafla laganna]

Fyrir örorkustig 25% og hærri gildir eftirfarandi tafla:

[B Tafla úr frumvarpi]

Einnig verði gerð samsvarandi breyting á 4. grein frumvarpsins sem orðist svo:

4. grein

Eftirfarandi breytingar verða á 15. gr. laganna: a. 1. málsl. 1. mgr. orðast svo: Fjárhæðir bóta, sem greindar eru í 3. gr., 2. mgr. 4. gr. og 2. málsl. 1. mgr. 13. gr., breytast mánaðarlega í hlutfalli við breytingar sem verða á lánskjaravísitölu frá gildistöku laganna. Fjárhæðir, sem greindar eru í 3. og 4. mgr. 7. gr., breytast mánaðarlega í hlutfalli við breytingar sem verða á launavísitölu frá gildistöku laganna við notkun töflu B, en breytast mánaðarlega í hlutfalli við breytingar sem verða á lánskjaravísitölu frá gildistöku laganna

Jafnframt verði hið fyrsta ráðist í grundvallar endurskoðun á ákvæðum laganna um framkvæmd og framsetningu örorkumats í því skyni að unnt verði að ákvarða bætur sem samsvari raunverulegu fjártjóni fyrir þá sem ekki hafa orðið fyrir tekjuskerðingu á stöðugleikapunkti, en gert er ráð fyrir að verði fyrir skerðingu á vinnufærni síðar á starfsævinni.

Í greinargerð með frumvarpinu segir m.a. „Markmið lagasetningarinnar er að bregðast við framangreindri þróun og færa ákvæði laganna að núverandi aðstæðum. Slíkt verður að telja nauðsynlegt enda fela ákvæðin í núgildandi mynd í sér að bætur fyrir líkamstjón eru ekki lengur í samræmi við það sem lagt var upp með við setningu laga nr. 37/1999. Í því sambandi athugast m.a. að margfeldisstuðull laganna er einn þriggja lykilþátta við ákvörðun bóta fyrir varanlega örorku. Afleiðingin af því að stuðullinn er ekki lengur réttur með tilliti til forsendna er sú að bætur eru ekki lengur réttar með tilliti til sömu forsendna. Í því felst í reynd ekki efnisbreyting heldur eingöngu að ákvæði laganna eru færð til samræmis við þær forsendur sem lágu til grundvallar lögum nr. 37/1999 í því skyni að markmiðum skaðabótalaga, um fullar bætur fyrir raunverulegt tjón (sbr. m.a. Alþt. 1992–93, A-deild, bls. 3622), verði betur náð.“

Eins og hér hafa verið færð rök að myndi fyrirbyggjandi lagabreyting fyrir stærstan hluta þeirra tjóna sem bættur er samkvæmt skaðabótalögum færast fjær því markmiði sem sett er fram, um fullar bætur fyrir raunverulegt tjón. Hínir nýju stuðlar færast nær því markmiði fyrir tjónþola sem orðið hafa fyrir varanlegri skerðingu á vinnufærni sem gætir á stöðugleikapunkti, fyrir aðra, sem eru þorri þeirra sem greiddar eru bætur samkvæmt skaðabótalögum, má ætla að breytingin hefði öfug áhrif.

F. h. Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga

Bjarni Guðmundsson, formaður

Alþingi
Nefndarsvið
við Austurvöll
150 REYKJAVÍK

Reykjavík, 9. maí 2018
Tilvísun: 2018050001

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á skaðabótalögum, 441. mál.

Vísað er til umsagnarferlis um frumvarp til laga um breytingu á skaðabótalögum, sem nú liggur fyrir 148. löggjafarþingi.

Meginefni frumvarpsins varðar breytingu á margfeldisstuðlum og vísitölutengingar bótafjárhæða en í greinagerð með frumvarpinu eru jafnframt raktar athugasemdir sem hagsmunaaðilar komu á framfæri í samráðsferli og áætluð áhrif breytinganna, s.s. mat á bótafjárhæðum og iðgjöldum váttrygginga. Vísað er til að frumvarpinu sé ætlað að gera nauðsynlegar breytingar til að tryggja sanngjarnar bætur en boðað er að frekari heildarendurskoðun á lögnum fari fram síðar. Fjármálaeftirlitið leggst ekki gegn samþykkt fyrirbyggjandi frumvarps en vill koma eftirfarandi ábendingum á framfæri sem nýta mæti við boðaða heildarendurskoðun laganna.

Margfeldisstuðlar

Í 3. gr. frumvarpsins eru lagðar til breytingar á margfeldisstuðlum í 6. gr. laganna. Þeir eru grunnur að útreikningi bóta fyrir varanlega örorku tjónþola á grundvelli árslauna hans og örorkustigi. Margfeldisstuðlarnir tákna tryggingafræðilegt virði tapaðra vinnutekna til allt að 75 ára aldurs og byggja á dánar- og örorkutíðni, líkindum á atvinnuþátttöku eftir 67 ára aldur og 4,5% ársafvöxtunarforsendu en 3% ávöxtun á bætur til barna til 18 ára aldurs. Þá er beitt aðlögunum vegna tekjuskattshagræðis og eingreiðslu, fjármagnstekjuskatts og álags á tekjur tjónþola sem slasast ungir en ekki er ástæða til að rekja hér.

Fjármálaeftirlitið vekur athygli á því að lífslíkur hafa aukist hratt undanfarna áratugi og víða í nágrannalöndum beita lífeyrissjóðir og váttryggingafélög spá um áframhaldandi lækkun á dánartíðni við mat á skuldbindingum, sem háðar eru lýðfræðilegum þáttum sbr. dánartíðni. Fyrir nokkrum árum var hafinn undirbúningur að innleiðingu þannig matsaðferða við framkvæmd tryggingafræðilegra athugana hjá íslenskum lífeyrissjóðum en þeim er ekki lokið. Þótt áhrif spálíkana hafi meiri áhrif á tryggingafræðilegt virði ævilangs lífeyris eins og lífeyrissjóðir greiða, ættu áhrifin að vera einhver á tímabundinn lífeyri til 75 ára aldurs, sem margfeldisstuðlar skaðabótalaga endurspegla.

Fjármálaeftirlitið bendir á að í endurskoðuðum útreikningum á margfeldisstuðlum er vísað til þess að notaðar séu forsendur um örorkutíðni sem byggja á reynslu íslenskra lífeyrissjóða fyrir árin 1998 – 2002. Þessar forsendur um örorkutíðni eru eðlilega komnar til ára sinna og æskilegra væri að fyrir hendi væru nýrri upplýsingar til þess að grundvalla matið á.

Að framansögðu er ljóst að lýðfræðilegar forsendur hafa tekið verulegum breytingum á 19 árum og er því óheppilegt að þær hafi ekki verið uppfærðar fyrr þar sem markmið skaðabótalaganna er að tryggja tjónþolum sanngjarnar bætur. Fjármálaeftirlitið leggur til að í væntanlegri

heildarendurskoðun laganna verði tryggt að margföldunarstuðlarnir verði uppfærðir tíðar, t.d. með heimild til ráðherra til að gefa út reglugerð sem uppfærir stuðlana reglulega.

Við útreikning margfeldisstuðlanna árið 1999, var byggt á forsendu um 4,5% ávöxtun með vísan til dóms Hæstaréttar frá 1995 og ávöxtunarmöguleika, sem þá voru taldir vera fyrir hendi í þjóðfélaginu miðað við áhættulitla ávöxtun. Í frumvarpinu er vísað til þess að tryggingafræðilegar forsendur um langtímaávöxtun séu enn hinar sömu, þ.e. að forsendum tryggingafræðilegra athugana, sem ákvarðaðar eru í reglugerð nr. 391/1998, hefur ekki verið breytt. Fjármálaeftirlitið vekur athygli á að aðstæður á fjármálamörkuðum og ávöxtunarmöguleikar nú eru nokkuð frábrugðnir frá því sem var á tíunda áratug síðustu aldar, sem kann að vera ástæða að líta til við ákvörðun margfeldisstuðlanna. Fjármálaeftirlitið leggur því til að fram fari greining á því hvort ástæða sé til að uppfæra afvöxtunarstuðulinn í væntanlegri heildarendurskoðun.

Vísitölutengingar

Í 4. gr. frumvarpsins er lögð til sú breyting á vísitölutengingum í 15. grein laganna að tengja lágmarks- og hámarksfjárhæðir meðalatvinnutekna við launavísitölu í stað lánskjaravísitölu, sem ákvörðuð er út frá vísitölu neysluverðs. Í frumvarpinu er gerð grein fyrir launaþróun sem byggir á opinberum gögnum sem rökstyður breytinguna.

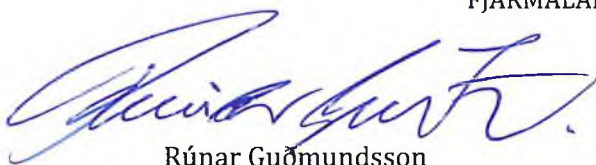
Á tímabilinu frá júlí 1993 til júní 2018 hefur launavísitala hækkað langt umfram lánskjaravísitölu og lítil fylgni er á milli þeirra. Hækkun lánskjaravísitölu nemur um 170% en launavísitala hefur hækkað um 330% á sama tímabili. Fjármálaeftirlitið tekur undir að ef lágmarks- og hámarksfjárhæðum bóta fyrir varanlega örorku er ætlað endurspegla tapaðar vinnutekjur til allt að 75 ára aldurs sé heppilegra og í þágu tjónþola að tengja fjárhæðirnar launavísitölu en lánskjaravísitölu.

Áætluð áhrif á bótafjárhæðir og iðgjöld

Í skýringum með frumvarpinu eru rakin áætluð áhrif breytinga á margfeldisstuðlum og vísitölutengingu á bótafjárhæðir til tjónþola. Í frumvarpinu kemur fram að talið sé að kostnaðarauki váttryggingafélaga vegna líkamstjónsþáttar ökutækjatlóna muni nema 26,8% en kostnaður vegna annars tjóns aukist um 35,8%. Fjármálaeftirlitið telur að áhrif svo mikilla breytinga á bótafjárhæðum muni að öllu óbreyttu leiða til hækkunar á iðgjöldum eigi þau að standa undir greiðslu bóta í þeim flokkum váttryggingagreina, sem um ræðir. Fjármálaeftirlitið bendir á að með reglulegri uppfærslu forsendna útreiknings skaðabóta megi minnka það högg sem váttryggingartakar verði fyrir með hækkun iðgjalda við endurskoðun skaðabótalaga.

Virðingarfyllt,

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ

Rúnar Guðmundsson

Jón Ávar Pálmason

Allsherjar- og menntamálanefnd
Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Reykjavík, 14. maí 2018

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á skaðabótalögum, 441. mál.

Neytendasamtökin vísa til tölvubréfs dags. 18. apríl sl. þar sem samtökin voru beðin um að veita umsögn um frumvarp til laga um breytingu á skaðabótalögum. Eins og þar kemur fram sendu samtökin frá sér umsögn þegar málið var á vinnslustigi í dómsmálaráðuneytinu og höfðu samtökin ýmsar athugasemdir við efni frumvarpsins. Með umræddu frumvarpi eru lagðar til breytingar á forsendum margfeldisstuðuls, breytingar á lágmarks- og hámarkstekjum, vísitölutengingu fjárhæða og frádráttarreglna vegna greiðslna í lífeyrissjóð en ekki er um heildarendurskoðun á skaðabótalögum að ræða. Samtökin vilja með þessu erindi koma sínum athugasemdum á framfæri.

Neytendasamtökin eru fylgjandi því að gerðar séu viðeigandi breytingar og uppfærslur á margfeldisstuðlum skaðabótalaga og öðrum ákvæðum laganna til þess að tryggja að bætur séu í samræmi við sannanlegt tjón og skerðingu á starfsgetu. Samtökin geta þó ekki fallist á að hækkun margfeldisstuðla ein og sér sé sú breyting til batnaðar.

Samkvæmt kostnaðargreiningu sem unnin var fyrir ráðuneytið er ljóst að hækkun iðgjalda váttryggingartaka getur numið allt að 20.000 kr. á hverja bifreið, verði frumvarpið að lögum. Með vísan til þess að einungis 8% þeirra mála þar sem bætur eru greiddar vegna varanlegrar örorku eru vegna mála þar sem varanleg örorka er metin yfir 15% telja samtökin að neytendur séu stór hagsmunahópur í umræddum breytingum og óska samtökin eftir því að fram fari viðtækari endurskoðun á ákvæðum skaðabótalaga en nú stendur til og að samtökin fái að koma að málinu ásamt öðrum hagsmunaaðilum.

Hluti af undirbúningsvinnu dómsmálaráðuneytisins á efni frumvarpsins fór fram á vegum ráðgjafahóps þar sem áttu sæti fulltrúar frá Samtökum fjármálafyrirtækja, Lögmannafélagi Íslands, Sjálfsbjörgu, Öryrkjabandalaginu og Sjúkratryggingum Íslands. Í áður nefndri umsögn Neytendasamtakanna til ráðuneytisins var gagnrýnt hvernig hagsmunasamtök bifreiðaeigenda (FÍB) og neytenda (Neytendasamtökin) fengu ekki að taka þátt í þeirri vinnu sem þar fór fram, enda ljóst að bifreiðaeigendur og neytendur eiga mikið undir í umræddum breytingum.

Með vísan til framangreinds og þess sem fram kemur í niðurlagi 5. kafla frumvarpsins, þar sem tekið er undir að nauðsynlegt sé að ráðast í frekari úrbætur á skaðabótalögum en hér eru lagðar til, t.a.m. endurskoðun á fyrirkomulagi örorkumats og greiðslu skaðabóta þegar örorkumat er lægra en 15%, hvetja samtökin til þess að slíkt verði gert sem allra fyrst.

Neytendasamtökin hefðu helst kosið að heildar endurskoðun á skaðabótalögum færi fram nú, fremur en að gerðar yrðu einungis þær breytingar sem lagðar eru til. Þrátt fyrir það leggjast samtökin ekki gegn breytingunum, heldur hvetja til þess að stjórnvöld endurskoði skaðabótalög í heild sinni í kjölfarið og sér í lagi þau atriði er fram koma hér í þessari umsögn. Slíkt myndi teljast vera ákveðin mótvægisáðgerð gegn þeim hækkunum á iðgjöldum bifreiðatrygginga sem tryggingastærðfræðingur telur að geti orðið í kjölfarið af breytingunum. Það er vel þekkt hversu mikið iðgjöld hafa hækkað á undanförunum árum og mikið hagsmunamál fyrir neytendur að stjórnvöld grípi til aðgerða nú sem fyrr.

Virðingarfyllst,
f.h. Neytendasamtakanna

Hrannar Már Gunnarsson, lögfræðingur.

Tek það fram að við höfum ekki náð að skoða forsendur allra breytinga frumvarpsins til hlítar en það er óheppilegt að mati samtakanna að verið sé að leggja til breytingar á takmörkuðum þáttum laganna nú þegar lengi hefur verið rætt um að framkvæma þyrfti heildarendurskoðun á lögnum.

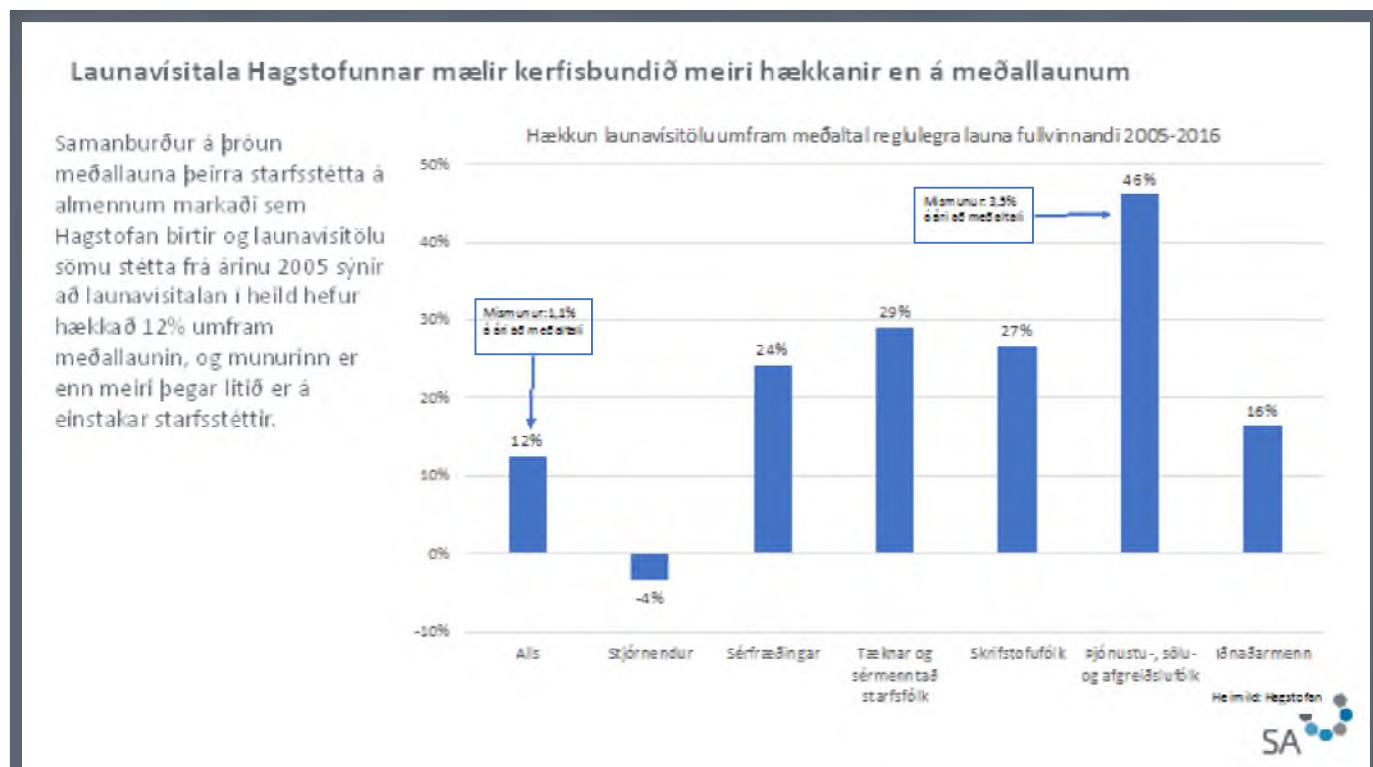
Það efnisatriði sem við teljum að verði ekki hjá komist að gera alvarlegar athugasemdir við lúta að á 15. gr. laganna, þannig að fjárhæðir þær sem nefndar eru í 3. og 4. mgr. 7. gr. skuli nú breytast með launavísitölu en ekki lánskjaravísitölu eins og áður.

Þann 2. mars 2018 s.l. skipaði forsætisráðherra nefnd um umbætur á úrvinnslu og nýtingu launatölfræðiupplýsinga. Í skipunarbréfi nefndarinnar kemur m.a. eftirfarandi fram.

„Verkefni nefndarinnar eru að skoða aðferðafræði um launatölfræði á Íslandi, alþjóðlega launatölfræði og alþjóðlegar skuldbindingar Íslands, þarfir vinnumarkaðarins á þessu sviði og hugmyndir um stofnun launatölfræðinefndar að erlendri fyrirmynd og gera tillögur um umbætur og úrvinnslu á nýtingu launatölfræðiupplýsinga.“

Ein aðalástæðan fyrir skipun nefndarinnar er gagnrýni Samtaka atvinnulífsins á launavísitölu Hagstofu Íslands. Gagnrýnin felur m.a. í sér að launavísitalan eins og hún er reiknuð ofmetur launabreytingar þar sem notast er við paraðan samanburð við útreikning vísitölnunnar. Þýðir þetta að laun sama einstaklings eru skoðuð frá ári til árs og mælast þar inn aðrar hækkunarir en almennar launahækkunarir, s.s. starfsaldurshækkunarir og framgangur í starfi. Þegar starfsmaður lætur af störfum þá dettur hann útúr mælingunni og nýr aðila er tekinn inn hefur það hinsvegar enginn áhrif á mælingarnar og hækkunarferill hins nýja hefst að nýju. Er því ekki um að ræða meðaltalshækkun á einingaverði launa enda er hækkun launavísitölu langt umfram meðaltal reglulegra launa. Ef hún verður nýtt til að uppreikna tveggja áratuga gamlar fjárhæðir mun það leiða til hækkunar sem ekki byggir á raunhækkunum almennra launa á tímabilinu. Samtök atvinnulífsins leggjast því gegn því að launavísitalan verði nýtt með þeim hætti sem hér er lýst, a.m.k. þangað til að vinna við umbætur launatölfræðiupplýsinga hér á landi hefur verið lokið.

Skýringarmynd úr umfjöllun SA um þetta atriði fylgir hér með til glöggvunar:

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10

150 REYKJAVÍK

Reykjavík 17. maí 2018

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á skaðabótalögum, nr. 50/1993, með síðari breytingum (margfeldisstuðlar, vísitölutenging o.fl.)

Samtök fjármálafyrirtækja (SFF) skiluðu inn umsögn um frumvarp þetta þegar það lá fyrir í drögum og voru birt til umsagnar hjá dómsmálaráðuneytinu. Athugasemdum SFF sem fram komu við frumvarpið í drögum hjá ráðuneytinu eru gerð ágætis skil í greinagerð með frumvarpinu. Í fyrirbyggjandi frumvarpi er þó ekki tekin afstaða til efnislegra athugasemda SFF eða annarra umsagnaraðila um efni frumvarpsins s.s. að gera þurfi frekari breytingar en þær er kveðið er á um í þessu frumvarpi. Þannig gerði SFF tillögu um að skipaður verði vinnuhópur hið fyrsta þar sem allur ferillinn við mat á örorku í kjölfar slysa verði tekin til heildarendurskoðunar í ljósi þess mikla kostnaðar sem af frumvarpinu leiðir og leggjast mun á váttryggingataka. Mikil og góð þekking liggur fyrir í málinu og því ekkert því til fyrirstöðu að ráðist verði í frekari breytingar en þær sem lagðar eru til í frumvarpinu.

SFF ítreka fyrri athugasemdir og óska eftir því að allsherjar- og menntamálanefnd vísi málinu aftur til dómsmálaráðuneytisins með leiðbeiningum um að skaðabótalög verði tekin til frekari endurskoðunar og nauðsynlegar breytingar verði gerðar á ákvæðum laganna sem lúta að framkvæmd matsgerða, greiðslu sjúkrakostnaðar og annars fjártjóns.

Líkt og fram kemur í athugasemdum með frumvarpinu hefur á undanförunum árum farið fram umræða um nauðsyn þess að endurskoða skaðabótalögin og hefur sú umræða oftast en ekki snúið að ferlinu við mat á varanlegri örorku samkvæmt skaðabótalögum. Í frumvarpinu er vísað til þess að breið sátt sé um breytingarnar meðal hagsmunaaðila og brýn og aðkallandi þörf sé á að ráðast á breytingar á umræddum ákvæðum laganna sem fyrst til að tryggja hagsmuni þeirra sem verða fyrir tjóni í framtíðinni og hafa til þessa borið skarðan hlut frá borði.

SFF eru ósammála þeirri fullyrðingu að brýn þörf sé á að gera skjótar breytingar á lögunum með þeim hætti sem lagt er til í frumvarpinu m.a. vegna upplýsinga um skiptingu tjónagreiðslna. Þá vilja SFF jafnframt benda á athugasemdir þær sem gerðar voru í umsögnum Sjúkratrygginga Íslands og Neytendasamtakanna í áðurnefndu umsagnarferli dómsmálaráðuneytisins þar sem lögð er áhersla á mikilvægi þess að breytingar verði gerðar á matsferli því sem lagt er til grundvallar við ákvörðun skaðabóta í núgildandi lögum.

SFF telja að vel hafi verið hægt að ráðast í víðtækari skoðun á lögunum í stað þess að horfa eingöngu til þess að breyta margfeldisstuðlum og launaviðmiðum til hækkunar. Margfeldisstuðlarnir urðu ekki til í tómarúmi heldur eru þeir, ásamt ákvæðum um lágmarks- og hámarkslaunaviðmiðanir og öðrum ákvæðum laganna, hluti af heildar regluverki skaðabótalaga sem ákvörðun bóta fyrir líkamstjón byggir á. SFF telja að framkvæmd laganna sé nú komin langt frá því sem lagt var upp með af hálfu löggjafans

Þegar breytingar voru gerðar á lögnum í lok síðustu aldar. SFF telja að með því einu að taka út einn hluta af lögnum og breyta honum án þess að fara í viðtækari endurskoðun leiði einungis til þess að auka enn frekar á þær ógöngur sem kerfið er komið í. Því er brýnt að ráðast í heildarendurskoðun á lögnum sem fyrst og gera ekki breytingar á margfeldisstuðlum, og ákvæðum um lágmarks- og hámarkslaunaviðmiðanir, án frekari breytinga á ferlinu öllu.

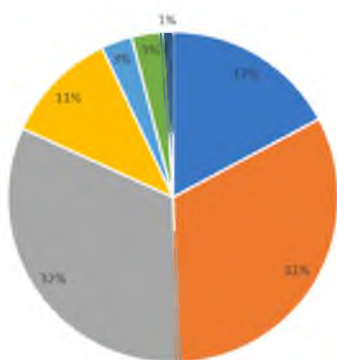
Helstu rökin fyrir því að SFF telja nauðsynlegt að gera frekari breytingar á lögum en þær sem nú eru lagðar til eru:

- I. 75% þeirra fjármuna sem greiddar eru til tjónþola fara til þeirra sem metnir eru með 15% varanlega örorku eða lægri.
- II. 92% allra mála snúa að tjónþolum með 15% varanlega örorku eða lægri.
- III. Kostnaður tryggingafélaga við matsferlið fer vaxandi og var um 2,9 milljarðar árið 2016.
- IV. Hvergi liggja fyrir upplýsingar um starfsþróun eða tekjuþróun þeirra tjónþola sem metnir eru með undir 15% varanlega örorku eða minni þó svo að reikniregla nógildandi laga og frumvarpið geri ráð fyrir tekjutapi í hlutfalli við metna örorku frá upphafstíma örorkunnar og það sem eftir lifir starfsævi.
- V. Ljóst er að hækkun margfeldisstuðla eins og lagt er til í frumvarpsdrögunum mun valda verulegri hækkun iðgjalda.

92% allra mála og 75% allra bóta eru vegna slysa þar sem örorka er metin 0 – 15%

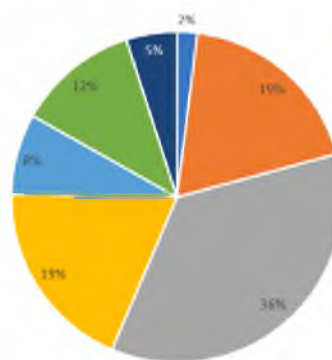
Hlutfall mála m.v. örorkuprósentu

■ 0% ■ 1-5% ■ 6-10% ■ 11-15% ■ 16-20% ■ 21-50% ■ 51-100%

Skipting bótakostnaðar m.v. örorkuprósentu

■ 0% ■ 1-5% ■ 6-10% ■ 11-15% ■ 16-20% ■ 21-50% ■ 51-100%

Ökutækjaslys og önnur slys á árinu 2016

Heimild: Minnisblað Talnakönnunar fyrir Dómsmálaráðuneytið 28.09.2017

SFF leggjast ekki gegn því að gerðar verði breytingar á margfeldisstuðlum skaðabótalaga til að tryggja að bætur séu í samræmi við það markmið skaðabótalaganna að bæta tjónþolum raunverulegt fjártjón eða skerðingu á aflahæfi. SFF telja þó nauðsynlegt að farið verði í viðtækari breytingar á skaðabótalögum til að reyna að stuðla að því að sanngjarnar tjónagreiðslur skili sér til þeirra sem sannanlega hafa misst

aflahæfi. Það er brýn nauðsyn að kerfið við mat á varanlegum afleiðingum líkamstjóna, miska o.fl. verði endurskoðað til að koma á jafnræði á milli tjónþola og gera kerfið skilvirkara til hagsbóta fyrir alla aðila.

SFF telja óhjákvæmilegt að ráðast sem allra fyrst í endurskoðun á ákvæðum laganna um mat á örorku, í því skyni að setja skýrari samræmdar reglur um framkvæmd mats og koma á fót miðlægum aðila sem hafi yfirumsjón með framkvæmd matsgerða og tryggja þannig betur samræmi, gagnsæi og jafnræði milli tjónþola.

Áhrif frumvarpsins

Samkvæmt þeirri kostnaðargreiningu sem gerð var á fyrirbyggjandi frumvarpi fyrir ráðuneytið getur kostnaðarauki vegna slysaftryggingar ökumanns og eiganda numið 26% á meðan kostnaðaraukinn í ábyrgðartryggingu ökutækja er um 16%. Heildarkostnaðarauki á ökutækjaftryggingamarkaði getur samkvæmt þessu numið 3-3,5 milljörðum á ársgrundvelli. Sem dæmi má nefna að kostnaðarauki fyrir meðalfjölskyldu með tvo bíla getur orðið á milli 30-60 þ.kr. Breytingin getur haft enn meiri áhrif á aðrar tegundir ökutækjaftrygginga t.d. bifhjólaftryggingar, þar sem kostnaðaraukinn getur orðið mun meiri. Er hér um almennt mat að ræða og ljóst að það mun verða breytilegt á milli einstakra tryggingafélaga. Þá er rétt að nefna áhrifin á ábyrgðartryggingar atvinnufyrirtækja sem hafa þó ekki enn verið metin sérstaklega.

Iðgjöld vegna slysaftryggingar sjómanna munu hækka enn meira. Kaup útgerða á slysaftryggingum fyrir áhafnir sínar er hluti af kjarasamningum sjómanna. Iðgjöld þessara trygginga eru há, enda áhætta mikil, og ekki óalgengt að útgerðir greiði á bilinu 500-2.000 þúsund fyrir hvern áhafnarmedlim. Í sjómannaftryggingum eru háar örorkuprósentur algengari en í öðrum slysatjónum, og þess vegna munu tjónagreiðslur samkvæmt frumvarpinu, verði það að lögum hækka meira en í öðrum slysatjónum, eða um allt að 40%. Kostnaður útgerða við að slysaftryggja sjómenn mun hækka um hundruð þúsunda fyrir hvern einstakling í áhöfn. Viðbúíð er að slíkar hækkanir á iðgjöldum munu hafa áhrif á kjarasamninga.

Í ljósi þessa mikla kostnaðarauka sem frumvarpið mun hafa í för með sér fyrir neytendur er vert að benda á að við gerð frumvarpsins var ekkert samráð haft við þá sem breytingin hefur mest áhrif á þ.e. váttryggingataka sem greiða fyrir tryggingar og hagsmunasamtök sem tala fyrir þann hóp t.d. Neytendasamtökin og Félag Íslenskra bifreiðaeigenda

SFF telja að í frumvarpinu sé ekki tekið tillit til hagsmuna viðskiptavina váttryggingafélaganna, heldur einungis þess hluta þeirra sem verða fyrir slysum og fá metna varanlega örorku í kjölfarið. SFF telja að samstaða ríki um að hækka megi greiðslur til þess hóps sem fær metna háa varanlega örorku, sem telur þó einungis 8% allra mála eins og hefur komið fram hér að ofan, en setja fyrirvara um hækkun greiðslna til annarra tjónþola. Allir greiðendur bifreiðaftrygginga bera kostnaðinn af þessu kerfi og því eðlilegt að hafa samráð víðar en gert var við gerð frumvarpsins.

92% tjónþola metnir með minna en 15% varanlega örorku

SFF leggja ríka áherslu á að tjónþolar fái greiddar bætur sem eru í samræmi við tjón þeirra og að þeir sem verða fyrir raunverulegu líkamstjóni fái bætur sem bæti þeim raunverulegt tjón. SFF vilja hins vegar benda á að af öllum örorkumatsmálum þá eru 92% allra mála og 75% allra bótagreiðslna vegna slysa til tjónþola þar sem varanleg örorka er 15% eða lægri. Af þeim greiðslum eru tæp 70% vegna varanlegrar örorku.

Til samanburðar má nefna að í Danmörku eru ekki greiddar bætur fyrir varanlega örorku þegar örorkan er metin 15% eða lægri. Það er byggt á því að að örorka undir 15% eða lægri leiði sjaldnast til fjárhagslegs tjóns. Þeir tjónþolar fá einungis greitt vegna annarra liða sem eru miskabætur, tímabundið tekjutap og fleira. Sá hluti telst vera rúmur 30% af heildargreiðslum til þessa hóps hér á landi.

SFF telja nauðsynlegt að skoðað sé hvort það sé samfélagslega réttlætanlegt þar sem hinn almenni váttryggingataki er með þessu að greiða tjón vegna væntanlegs tekjutaps hjá þeim hópi sem oftast en ekki heldur aflahæfi sínu óskertu.

Samkvæmt framangreindu má því halda því fram að langflestir sem verða fyrir slysi sem leiðir til örorku undir 15% verði ekki fyrir skertu aflahæfi líkt og forsendur frumvarpsdragana gera ráð fyrir þó að í flestum tilvikum verði þeir tjónþolar fyrir miska sem eins og áður segir er bættur.

Skortur á rannsóknum og yfirsýn

SFF telja fulla ástæðu til þess að löggjafinn taki afstöðu til þess hvort rétt sé að endurskoða það hvort og þá hvernig bætur eru greiddar til þeirra sem eru með örorku metna undir 15%. SFF telja nauðsynlegt sé að það sé skoðað ítarlega og afstaða tekin til þess hvort það sé réttlætanlegt út frá samfélagslegu sjónarmiði að hækka kostnað vegna trygginga sem er nú þegar hár, í þeim tilgangi að hækka bætur til þeirra sem verulegur vafi leikur á um að verði fyrir raunverulegu tekjutapi frá þeim tíma sem atvikið sem leiðir til tjóns á sér stað og út starfsævina. Engar rannsóknir liggja fyrir um raunverulegt tekjutap tjónþola með lága örorkuprósentu. En þessi breyting kemur til með að hafa mikil áhrif á fjölskyldur í landinu þar sem tryggingar fyrir ökutæki er stór útgjaldaliður hverrar fjölskyldu. Öflug örorkumatsnefnd/skrifstofa sem hefði það hlutverk að halda utan um framkvæmd örorkumats, gæti verið aðili sem haldið gæti utan um slík gögn og rannsakað áhrif tjóns á framtíðar tekjur tjónþola.

Áhrif nýrra margfeldisstuðla

Samkvæmt frumvarpinu nemur breyting á lágmarks- og hámarkslaunaviðmiðum 80%. Hækkun lágmarkslaunaviðmiðunar mun vissulega hækka bætur til námsmanna, sem eru ekki komnir fast að námslokum, en bent hefur verið sérstaklega á að á þann hóp hafi hallað við ákvörðun bóta og vísað til þess varðandi breytingarþörfina. Hækkunin mun hins vegar einnig hækka verulega bætur til annarra hópa einstaklinga, sem hafa lágar tekjur til framtíðar. Þá er vert að nefna að í núgildandi stuðlum er innbyggt 30% álag á tekjur yngri einstaklinga, sem ætlað er að mæta væntri hækkun launa.

Þetta 30% álag, er óbreytt í fyrirliggjandi frumvarpi. Ástæða er til að skoða hvort lækka eigi álag eða fella það út samhliða breytingum á fjárhæð lágmarkslauna eða þegar miðað er við meðaltekjur tiltekinnar stéttar hjá ungum tjónþolum. Með vísan til framangreinds má færa fyrir því rök að óeðlilegt sé að reikna álagið að fullu inn í stuðulinn þar sem framtíðartekjutjón verði með því ofbætt.

Dæmi um greiðslur eftir breytingar

Hér fyrir neðan má sjá dæmi um hvaða áhrif lagabreytingin mun hafa á greiðslur bóta vegna varanlegrar örorku til einstaklinga á tilteknum aldri sem annars vegar fá greiddar bætur á grundvelli lágmarkslauna og hins vegar hámarkslauna.

Tjónpóli fæddur 23.04.1994 - lágmarkslaun			Tjónpóli fæddur 14.04.1983 - Hámarkslaun		
Slysadagur 18.01.2016, stöðugleiki 18.06.2016			Slysadagur 21.02.2016, stöðugleiki 22.02.2017		
	Fyrir breytingu	Eftir breytingu		Fyrir breytingu	Eftir breytingu
Örorka 5%	2.590.903	4.685.653	Örorka 5%	7.100.099	13.226.389
Örorka 10%	5.181.805	9.371.306	Örorka 10%	14.200.198	26.452.779

Framkvæmd örorkumats

Eins og fram hefur komið þá telja SFF mjög mikilvægt að samhliða breytingu á margfeldisstuðlum í skaðabótalögum séu gerðar viðtækari breytingar á skaðabótalögum og að stofnuð verði nefnd sem fær það hlutverk að endurskoða ferlið við mat á varanlegri örorku.

Ósamræmi í mati og hár umsýslukostnaður

Það sem skiptir sköpum við mat á örorku er að ferlið sé skilvirkt, sanngjarnt og gagnsætt. Í dag einkennist það hins vegar að því að skortur er á samræmdum viðmiðum og reglum um framkvæmd örorkumats sem gerir það að verkum að öflun örorkumatsgerða er handhófskennd og afar kostnaðarsöm. Kerfið einkennist af ósamræmi, ógagnsæi og meðal þess sem er gagnrýnt hefur verið er að ekki er nægjanlegt samræmi á milli matsgerða og þar af leiðandi ekki gætt að jafnræði á milli tjónpóla. Sem dæmi um ógöngur sem kerfið við mat á varanlegri örorku er komið í má nefna dóm héraðsdóms Reykjavíkur, frá 27. október 2017 í máli nr. E-3734/2016 þar sem fallist var á að 30% varanleg örorka vegna eldra slyss skyldi ekki hafa áhrif á viðmiðunartekjur við ákvörðun bóta örorkubóta vegna síðara slyss sökum þess að tekjur viðkomandi tjónpóla höfðu ekki skerst eftir fyrri slysið þrátt fyrir metna 30% varanlega örorku.¹

Dómurinn viðurkennir þannig að 30% varanleg örorka hafi ekki áhrif á aflahæfi til framtíðar. Þessi nýlegi dómur sýnir vel þær ógöngur sem kerfið er komið í og styður við þau sjónarmið að nauðsynlegt sé að endurskoða það áður en lengra er haldið.

Við mat á afleiðingum líkamstjóns þarf að tryggja að gætt sé að óhlutdrægni, faglegum vinnubrögðum og sanngirni til hins ýtrasta. Það kerfi sem ríkir í dag tryggir það hins vegar ekki og er til þess fallið að vekja upp tortryggni milli þeirra sem starfa við kerfið og þeirra sem byggja rétt sinn á því. Í dag eru engar kröfur um viðeigandi sérþekkingu gerða til matsmanna, og engar samræmdar reglur eru til staðar um neinar tiltekna þætti í tengslum við matsgerðir. Hlýtur þá að koma til álita löggilding eða réttindi,

¹ <https://www.heradsdomstolar.is/default.aspx?pageid=347c3bb1-8926-11e5-80c6-005056bc6a40&id=fecd7e60-8f4a-4a5a-93e4-38318630ad29>

Þar sem lágmarkskröfur eru skilgreindar af löggjafarvaldinu og öflugri örorkunefnd myndi útfæra nánar. Sem dæmi má nefna að í mörgum tilfellum er varanleg örorka sú sama og metinn varanlegur miski, sérstaklega í lágörorku málum. Fræðimenn hafa hins vegar ekki talið neitt samhengi vera þar á milli. Hafa þeir beinlínis talið það ranga aðferðarfræði að draga ályktanir af öðru matinu til að nota í hinu.² Þessu er nauðsynlegt að breyta þannig að það skapist í raun traust og tiltrú á niðurstöðum matsgerða.

Vinnsla slysamála er í dag milljarða iðnaður sem mun að öllum líkindum vaxa töluvert verði frumvarpið samþykkt óbreytt.

Vátryggingafélögin greiða dag mikinn kostnað í tengslum við kerfið og kostnaðurinn af því er í dag 16-20% á ári sem hlutfall af greiddum bótum. Þær iðgjaldahækkunarir sem fylgja munu í kjölfar breyttra laga munu ekki skila sér að fullu til tjónþola, heldur til þeirra sem hafa atvinnu af örorkumatsferlinu. **SFF telja að þessum fjármunum sem nú fara í kostnað við matsferlið sé hægt að ráðstafa mun betur** til að tryggja faglegri framkvæmd við mat á örorku t.d. í gegnum aðila sem hefði yfirumsjón með ferlinu.

Gildistími

Verði Alþingi ekki við beiðni SFF um að frumvarpið verði sent aftur til dómsmálaráðuneytisins þar sem farið verði í umfangsmeiri breytingar á skaðabótalögunum leggja SFF mikla áherslu á að lögin öðlist ekki gildi fyrr en 14 mánuðum eftir samþykkt þeirra og eigi við um tjónsatvik sem verða eftir gildistöku þeirra. Vátryggingafélög munu þurfa að aðlagja iðgjöld að nýjum lögum, enda hafa þau hækkun bóta í för með sér. Nú eru í gildi vátryggingasamningar með gildistíma langt fram á árið 2019 og iðgjöldum vegna þeirra verður ekki breytt. Gildistími nýrra laga verður að endurspegla þessar aðstæður þannig að nægilegt svigrúm gefist til að aðlagja vátryggingasamninga, að breyttum lögum. Í athugasemdum með 5. gr. frumvarpsins segir að 1. janúar 2019 verði liðnir 13 mánuðir frá því ráðgjafahópurinn lauk störfum sínum og því hafi verið veitt nægjanlegt svigrúm til að bregðast við þessum breytingum. SFF gera alvarlegar athugasemdir við þetta orðalag í greinagerðinni og benda á að í ljósi þess hve viðamiklar breytingar er um að ræða með þeim kostnaðarauka sem þeim fylgja er í raun slíkt ógerlegt fyrir en frumvarpið er orðið að lögum.

SFF óska eftir víðtækari breytingum

Í ljósi alls ofangreinds óska SFF eftir því að ráðuneytið skipi hið fyrsta vinnuhóp þar sem allur ferillinn verði tekinn til heildarendurskoðunar, og mat lagt á það hvernig kerfið á að vera til framtíðar, hvernig tryggja megi sanngjarna niðurstöðu og hvað við teljum eðlilegt að almenningur greiði fyrir. SFF lýsa sig reiðubúin í slíka vinnu með stjórnvöldum og öðrum hagaðilum svo ná megi betur settur markmiðum. Miklar upplýsingar liggja fyrir ásamt reynslu og aðferðum nágrannaríkjanna, því þarf víðtækari endurskoðun ekki að tefja breytingar á margfeldisstuðlum líkt og lagt er til í fyrirleggjandi frumvarpi.

Í ljósi ofangreindra athugasemda óska SFF eftir því að málið verði tekið til frekari skoðunar og að nefndin leggi til að slík endurskoðun fari fram áður en málið verði lagt fram að nýju. Slík endurskoðun þarf ekki að taka lengri tíma en nokkra mánuði og því vel gerlegt að endurskoðað frumvarp yrði lagt fram á næsta þingvetri.

² Eiríkur Jónsson og Viðar Már Matthíasson: Bótaréttur I, bls. 528.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka fjármálafyrirtækja

Vigdís Halldórsdóttir, lögfræðingur

Katrín Júlíusdóttir, framkvæmdastjóri

9. maí 2018

**Mál: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á skaðabótalögum (þingskjal
626 — 441. mál.)**

Samtökum fyrirtækja í sjávarútvegi (SFS) hafa borist til umsagnar frumvarp til breytinga á lögum nr. 50/1993, með síðari breytingum (margfeldisstuðlar, vísitölutenging o.fl.). Samtökin gera eftirfarandi athugasemdir við frumvarpið:

Almennt

Sjómenn eru eina starfsstéttin hér á landi þar sem bætur vegna slyss greiðast skv. skaðabótalögum. Bætur samkvæmt lögnum taka mið af launum hins slasaða. Aðrar starfsstéttir eru með svokallaðar „summutryggingar“, en þær byggja á einni hámarksfjárhæð til þess sem verður fyrir tjóni. Þetta gerir það að verkum að bótaréttur sjómanna er betri en annarra launþega.

Mismunandi réttarvernd sjómanna og annarra starfsstétta má rekja til vinnudeilu sjómanna árið 2001, sem lauk með kjarasamningi á milli Landsambands Íslenskra Útvegsmanna (LÍÚ) og Vélstjórafélags Íslands. Um var samið að slysabætur skyldu ákvarðaðar á grundvelli reglna skaðabótalaga. Hins vegar tókst ekki að leysa vinnudeilu sjómanna, sem endaði með því að gerðadómur úrskurðaði í henni hinn 30. júní 2001. Niðurstaða gerðadóms varð sú að slysabætur sjómanna skyldu ákvarðaðar á grundvelli reglna skaðabótalaga.

Þrátt fyrir að boðaðar breytingar samkvæmt því frumvarpi sem nú liggur fyrir Alþingi næðu ekki fram að ganga, yrðu sjómenn eftir sem áður sú starfsstétt hér á landi sem einna best er tryggð. Ef frumvarpið nær hins vegar fram að ganga mun enn frekar skilja á milli sjómanna og annarra starfsstétta. Sú þróun er síst heppileg.

SFS telja að það sé ekki rétt að ráðast í lagabreytingar nema almenn sátt sé um forsendur þeirra. Þá er rétt að benda sérstaklega á að kjarasamningar sjómanna, sem undirritaðir voru í fyrra eftir tæplega 10 vikna verkfall, grundvallast meðal annars á gildandi skaðabótalögum. Því má halda fram að boðaðar lagabreytingar leiði til þess að forsendur nefndra kjarasamninga brestu.

Iðgjöld hækka um 36-40%

Sjávarútvegsfyrirtæki greiða nú þegar umtalsvert hærri iðgjöld vegna slysaftrygginga starfsmanna en önnur fyrirtæki. Árið 2015 voru bókfærð iðgjöld vegna allra slysaftrygginga sjómanna 1.451.448.000 kr. Á sama tímabili voru slysaftryggingar launþega í landi 1.133.453.000 kr.¹ Boðaðar breytingar á skaðabótalögum valda því að bilið verður enn meira á milli slysaftrygginga almennra launþega annars vegar og sjómanna hins vegar.

Háar örorkuprósentur er algengari vegna slysa á sjómönnum en í öðrum slysatjónum. Þess vegna munu tjónagreiðslur skv. nýjum skaðabótalögum hækka meira en í öðrum slysatjónum. Dómsmálaráðaneytið fól Vigfúsi Ásgeirssyni, tryggingastærðfræðingi, að reikna kostnaðarauka vegna breytingu á gildandi lögum. Í útreikningum Vigfúsar eru vísbendingar um að hækkunin geti almennt numið allt að 36-40%. Þar er slysaftrygging sjómanna ekki sérstaklega tekin fyrir, en að mati SFS hefði það verið nauðsynlegt.

Breyting sem getur valdið 36-40% hækkun á iðgjöldum sjávarútvegsfyrirtækja er óforsvaranleg með öllu. Ætla má að ársiðgjald fyrir að tryggja sjómann sé á bilinu 500.000 kr. til 1.500.000 kr. Hafa samtök fjármálaafyrirtækja talið að kostnaður sjávarútvegsfyrirtækja við að slysaftryggja sjómenn muni hækka um nokkur hundruð þúsund krónur fyrir hvern einstakling í áhöfn. Í þessu samhengi benda samtökin á að í upphafi (árið 2001) var gert ráð fyrir að ársiðgjald fyrir hvern sjómann yrði 150.000 kr. á verðlagi dagsins í dag. Kostnaður við tryggingarnar hefur því verið töluvert hærri en upphaflega var gert ráð fyrir.

Auk þess má ætla að hækkunin lendi með miklum þunga á útgerðum sjávarútvegsfyrirtækjum sem gera út frystitogara. Ástæðan er meðal annars sú að í dag eru slysaftryggingar sjómanna á frystitogurum talsvert hærri en t.d. á línuskipum og ísfisktogurum.

Tryggingargjald sjómanna 0,65% herra

Í dag eru mörg sjávarútvegsfyrirtæki með svokallaða slysaftryggingu sjómanna (launaftryggingu) hjá Tryggingastofnun ríkisins, sbr. lög um slysaftryggingar almannaftrygginga nr. 45/2015. Um er að ræða tryggingu sem greiðir fullt kaup eða aflahlut í jafnlangan tíma og sjómannalög kveða á um hverju sinni. Kemur þessi trygging til viðbótar slysaftryggingu sjómanna á grundvelli reglna skaðabótalaga. Í lögnum kemur fram að launaftrygging taki til allra slysa á sjómanni sem verða um borð í skipi hans eða þegar hann ásamt skipi er staddur utan heimahafnar skips eða útgerðarstaðar. Iðgjöld sjávarútvegsfyrirtækja vegna þessa skulu vera 0,65% af samanlögðum launum og aflahlut sjómanna sem starfa hjá þeim hverju sinni, sbr. 3. mgr. 16. gr. laganna. Sambærilegar sérreglur hvíla ekki á öðrum launagreiðendum. Tryggingargjald vegna sjómanna er því 0,65 prósentustigum herra en tryggingargjald vegna annarra launþega.

¹ Fjármálaeftirlitið, vátryggingagreinar 2015.

Víðtækari endurskoðun

Að mati SFS er nauðsynlegt að farið verði í víðtækari endurskoðun á skaðabótalögnum. Ekki er forsvaranlegt að breyta einungis atriðum er varða fjárhæð bóta. Huga verður samtímis að fleiri atriðum, sérstaklega framkvæmd matsgerða. Það er í samræmi við skoðun fulltrúa ráðgjafahóps, sem var skipaður til að vera ráðuneytinu til ráðgjafar, en í frumvarpinu kemur fram að sérlega brýnt sé að ráðast í endurskoðun á framkvæmd matsgerða. Aftur á móti kemur ráðgjafahópurinn ekki með neinar tillögur til breytinga hvað það varðar. Öflun örorkumatsgerða er óskilvirk eins og staðan er í dag og ferlið kostnaðarsamt. Við framkvæmd matsgerða þarf að tryggja samræmi, gagnsæi og jafnræði.

Mikilvægt er að skaðabótakerfið stuðli að sanngjarnri afgreiðslu á tjóni til hagsbóta fyrir þann sem misst hefur aflahæfi. Í þessu samhengi er æskilegt að það verði skoðað hvernig bótum skuli vera háttáð þegar einstaklingur heldur aflahæfi. Núverandi kerfi þarf að verða skilvirkara og til hagsbóta fyrir alla hlutaðeigandi, tjónþola, tryggingarfélög og þá sem greiða iðgjöld. Fyrirliggjandi drög að frumvarpi bæta ekki úr þessum annmarka.

Jafnframt telja SFS mikilvægt að löggjafinn skoði samtímis hvort æskilegt sé að bætur séu greiddar til þeirra sem eru með varanlega örorku undir ákveðnu prósentustigi. Til að mynda eru ekki greiddar bætur í Danmörku ef varanleg örorka er undir 15%.

Sérstaða sjómanna

Þegar tillögur frumvarpsins eru skoðaðar verður að hafa til hliðsjónar að sérstaða sjómanna á vinnumarkaði er umtalsverð. Til að mynda breytast tekjur sjómanna ekki í samræmi við starfsaldur. Þá starfa sjómenn í svokölluðu hlutaskiptakerfi. Það þýðir að sjómaður á fiskiskipi fær ákveðna hlutdeild í aflaverðmæti sem skipið, sem hann vinnur á, kemur með að landi. Sjómenn eru því ekki á föstum mánaðarlaunum. Því er óhjákvæmilegt að skoða sjómenn sérstaklega þegar verið er að breyta skaðabótalögum. Að mati SFS er mjög óheppilegt að enginn sem hagsmuni hefur í sjávarútvegi hafi verið í ráðgjafahópnum, þar sem sjómenn eru enda eina atvinnustéttin þar sem bætur miðast við reglur skaðabótalaga.

Hámarkslaun og margfeldisstuðlar

Helstu breytingar sem felast í frumvarpinu eru að margfeldisstuðlar 6. gr. laganna eru uppfærðir til samræmis við breytingar á forsendum sem orðið hafa frá því að núgildandi stuðlar voru teknir í notkun. Þá er lagt til að vísitölutengingum í 15. gr. laganna verði breytt, sem leiðir til hækkunar á lágmarks- og hámarkslaunum.

SFS gerir eftirfarandi athugasemdir við þessar tillögur frumvarpsins:

Hámarkslaun: Í 4. mgr. 7. gr. skaðabótalaga kemur fram að ekki skuli miða við hærri árslaun en 4.500.000 kr. Þessi fjárhæð tekur breytingum samkvæmt lánskjara vísitölu, sbr. 15. gr. sömu

laga. Á undanföllum árum hefur helmingur þeirra sjómanna sem lent hafa í slysi, fallið undir hámarkslaun skaðabótalaga.²

Í frumvarpinu er lagt til að breyta vísitölutengingu fjárhæða. Í stað þess að þær breytist samkvæmt lánskjaravísitölu skulu fjárhæðirnar breytast mánaðarlega í hlutfalli við breytingar sem verða á launavísitölu frá gildistöku laganna. Ljóst er að þessi breyting mun hafa verulega neikvæðar afleiðingar. Samtök atvinnulífsins hafa nýlega gagnrýnt Hagstofu Íslands fyrir útreikning á launavísitölu og telja hana ekki vera sannan og réttan mælikvarða á launabreytingar í landinu. Aðferðarfræði við útreikning á vísitölunni leiðir til bjögunar, sem einkum felst í ofmati á launabreytingu í landi. Hefur það leitt til þess að vísitalan hefur hækkað að jafnaði um rúmlega 1% árlega umfram hækkun meðallauna á tímabilinu 2005-2016. Ísland er eina landið í heiminum sem notar viðlíka aðferðarfræði til þess að reikna út launavísitölu sem viðmið fyrir launabróun í landinu. Launavísitalan er því ótæk sem viðmið. Í ljósi þessa skýtur það skökkun við að hámarks fjárhæðir skaðabótalaga, samkvæmt frumvarpinu, verði miðaðar við launavísitölu (sbr. fylgiskjal 1).

Að mati SFS er ekki þörf á að fara í umrædda breytingu á vísitölutengingu fjárhæða. Tillagan felur í sér að fella eigi niður tenginu við lánskjaravísitöku og miða frekar við launavísitölu. Árið 1995 var lánskjaravísitölunni breytt þannig að hún fylgir eingöngu vísitölu neysluverðs. Vátryggingafjárhæðir í kjarasamningum hafa einmitt verið tengdar vísitölu neysluverðs. Þannig þekkist það vel að fjárhæðum sé breytt á grundvelli vísitölu neysluverðs. Sem dæmi um kjarasamninga þar sem tryggingarfjárhæðir (summutryggingar) miðast við vísitölu neysluverðs má nefna:

Samb. ísl. sveitarfélaga	Verkstjórasamband Íslands (Utan bandalaga)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Verkfræðingafélag Íslands (Utan bandalaga)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Félag skipstjórnarmanna (Utan bandalaga)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Félag ísl. hjúkrunarfræðinga (Utan bandalaga)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Skólastjórafélag Íslands (Kennarasamband)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Félag grunnskólakennara (Kennarasamband)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Landsamband slökkviliðs- og sjúkraflutningamanna (BSRB)
Samb. ísl. sveitarfélaga	SFR stéttarfélags í almannatjónustu (BSRB)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Starfsmannafélag Hafnarfjarðar (BSRB)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Félag íslenskra náttúrufræðinga (BHM)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Kjarafélag viðskipta- og hagfræðinga (BHM)
Samb. ísl. sveitarfélaga	AFL starfsgreinafélag (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Verkalýðs- og sjómannafélag Bolungarvíkur (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Verkalýðs- og sjómannafélag Sandgerðis (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Framsýn stéttafélag (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Efling stéttarfélag (ASÍ)

² Gögn frá tryggingafélögum.

Samb. ísl. sveitarfélaga	Verkalyðs- og sjómannafélag Keflavíkur og nágrennis (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Félag vélstjóra og málmþæknimanna (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Flóabandalag (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Matvís (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	Samiðn (ASÍ)
Samb. ísl. sveitarfélaga	SGS (ASÍ)
SA	Flóabandalag (ASÍ)
Reykjavíkurborg	Efling stéttarfélag (ASÍ)
SA	SGS (ASÍ)
SA	VR (ASÍ)
SA	Verk- og tæknifræðingar
Fjármálaráðherra	Stéttarfélag lögfræðinga
Bílgreinasambandið	Samiðn (ASÍ)
SA	Samtök starfsmanna fjármálafyrirtækja
Fjármálaráðherra	SGS (ASÍ)
Fjármálaráðherra	Rafiðnaðarsambandið (ASÍ)
Fjármálaráðherra	Félag háskólakennara (BSRB)
Fjármálaráðherra	Starfsmannafélag Reykjavíkurborgar (BSRB)

Það liggur ljóst fyrir að miklar efasemdir eru um það hvort launavísitala sé tæk sem viðmið fyrir launaþróun í landinu. Enn fremur liggja ekki fyrir rök sem styðja að hverfa skuli frá vísitölu neysluverðs, eins og lagt er til í frumvarpinu.

Eins og fram hefur komið skal ekki miða við hærri árslaun en 4.500.000 kr., en sú upphæð fylgir lánskjaravísitölu skv. núgildandi lögum. Í febrúar 2018 eru hámarkslaunin 12.106.947,- kr. uppfært skv. lánskjaravísitölu. Ef hinsvegar fjárhæðin er uppfærð skv. launavísitölu er fjárhæðin 21.869.383,- kr. Í upphaflegu frumvarpi til skaðabótalaga nr. 50/1993 kemur fram að tekjuháir einstaklingar beri sjálfir það tjón sem stafar af missi þess hluta tekna sem fara að miklum mun fram úr því sem venjulegt er meðal tekjuhárra manna. Síðan segir: „*Tekjumiklir menn geta auðveldlega keypt vátryggingar sem tryggja þeim bætur fyrir tjón er þeir kunna að verða fyrir vegna þessarar takmörkunar.*“ Að mati SFS eiga þessi rök enn við. Einnig má nefna að í dómi Hæstaréttar í máli nr. 317/1997 kemur fram að ekki sé ómálefnalegt að gera ráð fyrir því að þeir, sem í einhverjum mæli falla utan almennra mælikvarða vegna hárra tekna, tryggi sig sérstaklega.

Margfeldisstuðlar: Í frumvarpinu eru lagðar til breytingar á margfeldisstuðlum 6. gr. skaðabótalaga. SFS benda á sérstöðu sjómannastéttarinnar að því leyti til að tekjur sjómanna eru reiknaðar eftir aflaverðmæti. Því skiptir aldur eða starfstími skipverja engu máli, ólíkt því sem gengur og gerist á hinum almenna vinnumarkaði.

Margfeldisstuðull skaðabótalaga tekur mið af því að tekjur manna séu hæstar um miðbik starfsævinnar en eftir það lækki þær fram að starfslokum. Stuðullinn miðar einnig að því að tekjur ungra einstaklinga séu sjaldnast eðlilegt viðmið fyrir ævitekjur þeirra. Þegar bætur eru

reiknaðar fyrir framtíðartekjumissi er ekki hægt að byggja á tekjum síðustu ára án þess að hafa fyrrgreind atriði í huga. Í stuðlinum er því gert ráð fyrir 30% álagi á tekjur hjá einstaklingi sem slasast 18 ára eða yngri. Þetta álag fer síðan stíglækkandi til loka 29. aldursárs. Á seinni hluta starfsævinnar gerir stuðullinn á sama hátt ráð fyrir lækkandi tekjum hjá tjónþola. Vegna þessa má ætla að sjómenn passi ekki að öllu leyti í margfeldisstuðul skaðabótalaga. Telja SFS því að skoða þurfi hvort það sé æskilegt að útbúa nýja margfeldisstuðla og sérstaka stuðla fyrir sjómenn.

Gildistaka:

Eins og tæpt hefur verið á hér að framan, er að fjölmörgu að hyggja vegna boðaðra breytinga á skaðabótalögum nr. 50/1993. Komi eigi að síður til samþykktar þeirra, er ótækt að mati SFS að þær taki gildi fyrir 1. janúar 2020. Ætla má að fjöldi fyrirtækja sé með gildar tryggingar út árið 2019, auk þess sem kjarasamningar sjómanna byggjast á forsendum gildandi laga. Vátryggingartakar þurfa sanngjarnt svigrúm til þess að laga sig að nýrri löggjöf enda breytingarnar veigamiklar og kostnaðarsamar.

* * *

SFS telja æskilegt að ráðaneytið skipi nýjan vinnuhóp þar sem heildarendurskoðun fer fram, þar með talin skoðun á atriðum eins og framkvæmd matsgerða og afleiðingum minniháttar örorku. Að mati samtakanna er óheppilegt að taka einungis atriði til skoðunar sem leiða til hækkunar á iðgjöldum.

Vegna alls ofangreinds eru SFS mótfallin nefndu frumvarpi til laga.

Samtökin óska eftir því að fá að mæta á fund nefndarinnar og ræða athugasemdirnar nánar.

Virðingarfyllst,
f.h. SFS

Heiðmar Guðmundsson lögfræðingur

Hjálagt:

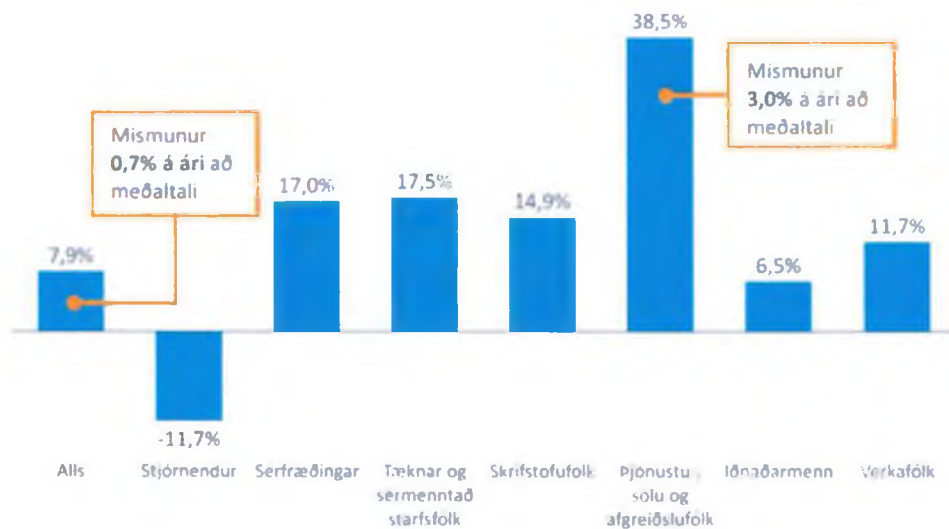
- 1) Bjögun launavísitölunnar.

Launavísitala ótækt viðmið

Flestir standa í þeirri trú að launavísitalan sem Hagstofa Íslands reiknar sé sannur og réttur mælikvarði á launabreytingar í landinu. Því miður er svo ekki. Þjögun vísitölunnar, sem einkum felst í ofmati á launabreytingum, veldur því að vísitalan hækkaði að jafnaði um rúmlega 1% árlega umfram hækkun meðallauna á tímabilinu 2005-2016. Samtökum atvinnulífsins er ekki kunnugt um að önnur lönd noti sömu aðferð og Hagstofan við mat á launabreytingum.

Hækkun launavísitölu almenns vinnumarkaðar umfram meðaltal reglulegra launa fullvinnandi á almennum vinnumarkaði (2005-2016)

Heimildir: Hagstofa Íslands

Ákvarðanir kjararáðs undanfarin misseri um margra tuga prósentu hækkunir, þvert á ríkjandi launastefnu, hafa valdið miklum óróa í samfélaginu og stuðlað að upplausn á vinnumarkaði. Samtök atvinnulífsins hafa lagt mikla áherslu á að kjararáð endurskoði úrskurði sína eða að löggjafinn grípi í taumana með lagasetningu. Sama gildir um aðra sem nota launavísitölu til að ákveða launahækkunir, t.d. sveitastjórnarmanna. Samtímis þarf að breyta lögum um launavísitölu og færa framkvæmdina til samræmis við það sem gerist í öðrum löndum.

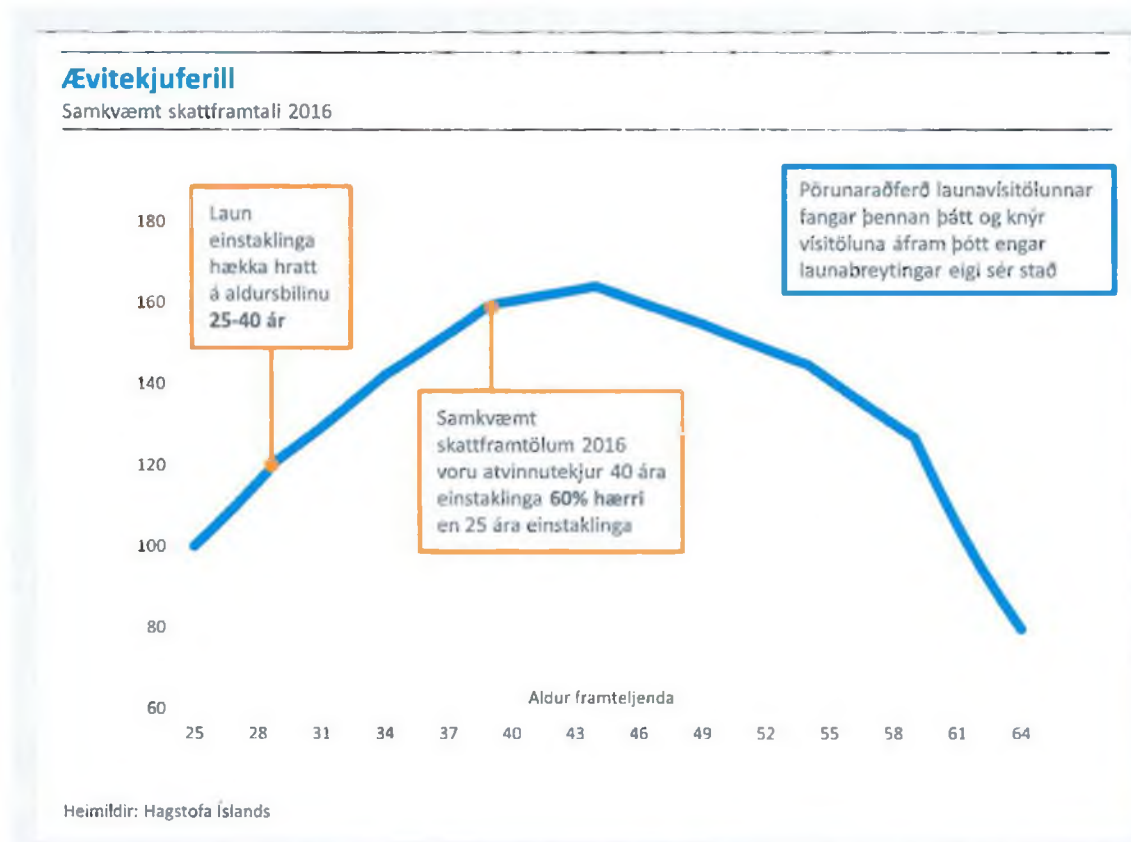
Kjararáð hefur fram til þessa ekki rökstutt ákvarðanir sínar gagnvart almenningi með öðru en úrskurðum sínum. Nýleg birting línurits á vefsíðu ráðsins er undantekning þar á en það sýnir að kjararáðshópar hafi dregist aftur úr launavísitölu Hagstofunnar. Vegna ofmats vísitölunnar fellur sá rökstuðningur um sig sjálfan.

Séríslensk vísitala

Samkvæmt lögum um launavísitölu skal Hagstofa Íslands reikna og birta launavísitölu mánaðarlega. Skal launavísitala sýna svo sem unnt er breytingar heildarlauna allra launþega fyrir fastan vinnutíma. Ákvörðun löggjafans um útreikning þessarar vísitölu var umdeild á sínum tíma og birtist m.a. í áhyggjum minnihluta fjárhags- og viðskiptanefndar um frumvarpið sem varð að lögum um launavísitölu þar sem segir m.a.: „...gæti birting opinberrar, lögformlegrar launavísitölu haft ýmis hliðaráhrif, t.d. svokölluð spíraláhrif, sem og að vísitalan gæti kynt undir óraunhæfum væntingum og kröfugerð utan kjarasamninga.“ Reynsla undanfarinna þriggja áratuga hefur sýnt að þessi varnaðarorð áttu fullan rétt á sér.

Kjararannsóknarnefnd forvera Samtaka atvinnulífsins og Alþýðusambands Íslands hafði frá upphafi starfsemi sinnar árið 1963, og fram á síðari hluta tíunda áratugar síðustu aldar, birt niðurstöður sínar um launabreytingar á

grundvelli breytinga á meðallaunum og reiknað út vísitölur út frá þeim. Síðar var gerð sú breyting að reikna breytingarnar út frá *pörunum*, þ.e. meðaltalsbreytingum sömu einstaklinga í sama starfi í sama fyrirtæki. Þegar í upphafi þessarar breytingar á aðferðafræði gerðu starfsmenn og stjórnendur kjararannsóknarnefndar sér grein fyrir því að í pörunaraðferðinni fælist bjögun niðurstaðna upp á við. Aðferðin gæfi ávallt hærri niðurstöðu um hlutfallsbreytingar en breyting meðallauna gerði. Laun einstaklinga á aldrinum 25-40 ára hækka hratt. Það skilar sér inn í vísitöluna ef pörun er beitt þótt ekki sé um eiginlega hækkun meðallauna að ræða.

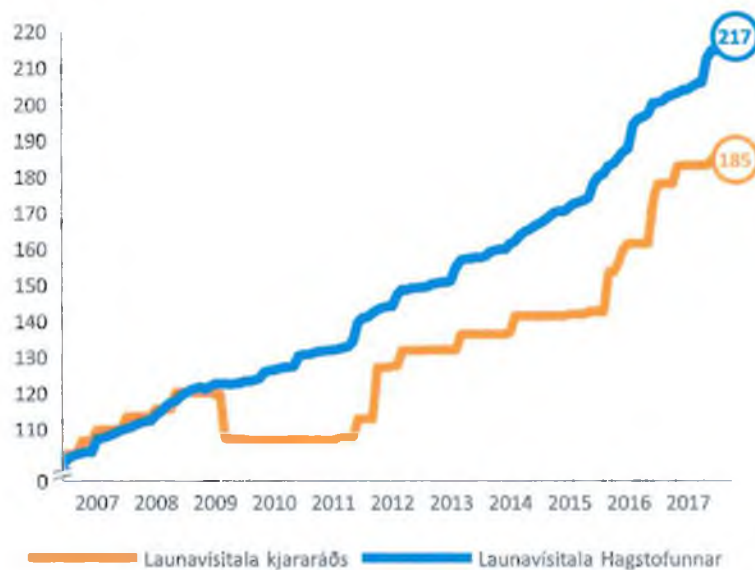
Öll ríki birta upplýsingar um launabreytingar enda eru þær meðal mikilvægustu hagtalna um ástand og horfur í þjóðarbúskapnum og ein af lykilstærðunum fyrir þróun verðbólgu. Evrópusambandið hefur sett reglugerð um að aðildarríkin, og ríki Evrópska efnahagssvæðisins, skuli reikna ársfjórðungslega launakostnaðarvísitölu (e. *Labour Cost Index*) og í henni er útlistað hvernig hana skuli reikna. Hún byggir á breytingum meðallauna að viðbættum launatengdum gjöldum. Í Svíþjóð er reiknuð launavísitala (s. *arbetskostnadindex* og *löneindex*), auk þess sem ESB-launakostnaðarvísitalan er reiknuð. Á vef sænsku hagstofunnar er útlistað hvernig vísitalan er reiknuð og byggir hún á breytingum meðallauna.

Órökstudd aðferðafræði

Samkvæmt Svenskt Näringsliv, systursamtökum SA í Svíþjóð, eru launabreytingar sem byggðar eru á pörunum hvergi birtar opinberlega nema á Íslandi. Slíkar upplýsingar séu eingöngu notaðar innanhúss hjá samningsaðilum. Launavísitalan í Svíþjóð eigi að mæla hvernig launakostnaður fyrirtækja þróist. Það sé gert með því að reikna hlutfallið milli meðallaunanna í síðasta mánuði og meðallaununum fyrir 12 mánuðum. Samanburðurinn byggir því ekki á samanburði milli sömu fyrirtækja og sömu einstaklinga. Sú aðferð sé eingöngu notuð til að meta áhrif kjarasamninga. Það sé oft mikill munur á þessum tveimur aðferðum. Launabreytingar hjá sömu fyrirtækjum og sömu einstaklingum séu yfirleitt 1-1,5% hærri en kostnaðarþróunin sem fyrirtækin standa frammi fyrir.

Þróun mánaðarlegrar launavísitölu Hagstofunnar og launavísitölu kjararáðs

Júní 2006 – október 2017

Helmildir: Hagstofa Íslands og kjararáð

Hagstofan hefur ekki birt rannsóknir á aðferðafræði sinni eða áhrifum hennar. Þá hefur hún ekki sett fram rök fyrir því hvers vegna hún beitir öðrum aðferðum en systurstofnanir í öðrum löndum. Kjararáð réttlætir úrskurði sína með hækkun launavísitölu eins og að framan er getið. Þá eru launakröfur gjarnan rökstuddar með tilvísun til vísitölunnar, enda upplifa flestir að þeir hafi dregist aftur úr henni. Af ofangreindu er ljóst að slíkur rökstuðningur byggir ekki á traustum grundvelli.

Reykjavík 16. maí 2018.

Pingskjal nr. 626. Mál nr. 441. á 148. löggj.þ.

Efni: Umsögn Sjóvá-Almennra trygginga hf. vegna frumvarps til breytinga á skaðabótalögum.

Ágætu þingnefndarmenn,

Með tölvupósti þann 18. apríl sl. var Sjóvá gefinn kostur á veita umsögn um framkomið frumvarp til breytinga á skaðabótalögum nr. 50/1993, sem nú er til meðferðar hjá Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis.

Sjóvá tekur undir þau sjónarmið og röksemdir sem fram koma í umsögn Samtaka fjármálafyrirtækja um frumvarpið og vísar einnig til umsagnar Samtaka fyrirtækja í sjávarútvegi. Þó telur félagið rétt að koma á framfæri þeim athugasemdum og tillögum sem á eftir greinir. Til að fá yfirsýn yfir umfang málsins er fyrst farið yfir heildarumfang bótagreiðslna hér á landi, einkum í umferðarslysamálum og þau fjárhagslegu áhrif sem af frumvarpinu leiða.

1. Umfang og framkvæmd skaðabótauppgjöra og líkleg kostnaðaráhrif frumvarpsins.

Árlega eru á bilinu 15-20 þúsund umferðaróhöpp tilkynnt til íslensku váttryggingafélaganna og í um 15% tilvika eru skráð slys á fólki. Í langflestum tilvikum er um minniháttar áverka að ræða, lítilsháttar eymsli, oþh. sem flestir ættu að jafna sig af á skömmum tíma. Þrátt fyrir það sækir um helmingur þeirra sem skráðir eru slasaðir sér bætur vegna varanlegra afleiðinga slyssins á grundvelli skaðabótalaga með aðstoð sérhæfðra lögmannsstofa. Í langflestum tilvikum er um að ræða „ósýnileg“ einkenni frá mjúkvefjum sem ekki verða staðreynd með myndrannsóknum eða öðrum óbyggjandi hætti, m.a. hálshnykksmál (e. „whiplash“) og baktognanir sem hrjá einnig marga sem ekki hafa orðið fyrir slysum. Á sama tíma og bifreiðar verða sífellt öruggari og þekkingu meðferðaraðila og framboð þeirra eykst hefur þetta hlutfall farið vaxandi á síðustu 25 árum í takt við hækkanir bótafjárhæða og aukinna auglýsinga lögmannsstofa að erlendri fyrirmynd sem vart hafa farið framhjá neinum. Hér eins og víða erlendis er rætt um ákveðinn iðnað í þessu sambandi og í sumum ríkjum líkt og í Bretlandi hafa opinberir aðilar talið nauðsynlegt að grípa til ráðstafana til að stemma stigum við þessari þróun.¹

¹ Um aðgerðir breskra stjórnvalda má vísa til eftirtalinna greina: <http://www.bbc.com/news/business-38002662>, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-2331858/Half-whiplash-claims-bogus-Faked-injuries-driving-1billion-year-racket.html> og <http://www.insurancetimes.co.uk/abi-demands-medical-checks-for-whiplash-claims/1401562.article>

Áætla má að íslensku váttryggingafélögin greiði árlega um 17,5 milljarða króna í tjónabætur vegna lögboðinna ökutækjatrýgginga og þar af eru um 2/3 hlutar vegna líkamstjóna, uppb. 12 milljarðar.² Af þeirri fjárhæð renna um 9 milljarðar til einstaklinga sem metnir eru með 15% örorku eða minni, en þar af eru 70% eða 6 milljarðar króna árlega vegna varanlegrar örorku³. Bætur vegna varanlegrar örorku í þessum málum einum og sér nema því um þriðjungi af öllum tjónagreiðslum váttryggingafélaganna í lögboðnum ökutækjatrýggingum. Þessar fjárhæðir renna beint úr vasa iðgjaldagreiðenda vegna skyldutrýgginga. Í Danmörku fást hins vegar ekki greiddar örorkubætur þegar metin örorka er undir þessum mörkum þar sem litið er svo á að litlar líkur séu á raunverulegum tekjuskerðingaráhrifum til lengri tíma litið. Þá eru aðeins greiddar bætur vegna varanlegs miski⁴. Þetta er líklega ein meginástæða þess að bifreiðatrýggingar eru eins dýrar og raun ber vitni hér á landi. Í fjárhæðunum hér að ofan er ótalin tjónakostnaður vegna annarra mála en umferðarslysa, sem einnig eru gerð upp samkvæmt ákvæðum skaðabótalaga svo sem sjúklingatrýgginga, almennra ábyrgðatrýgginga fyrirtækja og síðast en ekki síst slysatrýgginga sjómanna. Í þessum váttryggingagreinum má áætla að tjónagreiðslur geti aukist um 1 milljarð króna á ári vegna frumvarpsins.

Nýjustu verðlagskannanir ASÍ sýna að iðgjöld bifreiðatrýgginga hafa vaxið langt umfram neysluvísitölu á síðustu árum.⁵ Í ljósi ofangreindra upplýsinga um það hve stór hluti tjónabóta eru tilkomnar vegna áætlaðs framtíðartekjutaps og tengjast launum tjónþola ættu þessar hækkunir ekki að koma á óvart. Öruggeri bifreiðar og hagstæð gengisþróun hafa ekki náð að vinna gegn hækkun tjónabóta og hefur afkoma váttryggingafélaganna af bifreiðatrýggingum verið óviðunandi þrátt fyrir aðgerðir þeirra til hagræðingar og sparnaðar. Aukin umferð, flóknari og dýrari bílapartar og -viðgerðir, launaþróun undanfarinna ára, sem bæði hefur áhrif á viðgerðarkostnað og fjárhæð bóta vegna líkamstjóna eins og fram hefur komið, sem og aukin eftirspurn eftir líkamstjónabótum hefur leitt til þess að tjónabætur fara sífellt vaxandi. Þá hefur varahlutaverð almennt ekki lækkað til tryggingafélaga þótt gengi krónunnar hafi styrkst verulega á síðustu árum.

Verði þetta frumvarp óbreytt að lögum mun það miðað við þá útreikninga sem liggja fyrir leiða til beinnar heildarhækkunar bóta vegna umferðarslysa um 3 milljarða króna.⁶ Að auki má áætla að hækkun tjónakostnaðar í öðrum váttryggingagreinum muni aukist um allt að 40%. Þá er ekki tekið tillit til aukins kostnaðar vegna meiri eftirspurnar eftir bótum og aukins freistnivanda vegna váttrygginga-svika, sem eru óhjákvæmilegir fylgifyiskar almennrar hækkunar bóta. Fyrirséð er að öll hækkunin muni renna beint út í verðlagið í formi stórfelldra iðgjaldahækkana og verða greiddar af almenningi og fyrirtækjum í landinu með tilheyrandi áhrifum á verðbólgu og kaupmátt og brýsting á almenna kjarasamninga. Þá er einnig vert að nefna að hækkunin mun koma hart niður á þeim bótaskyldu aðilum sem ekki njóta váttryggingaverndar og þurfa að greiða bætur úr eigin vasa. Mikilvægt er að þingmenn séu meðvitaðir um þá heildarhagsmunir sem í húfi eru og þau áhrif sem frumvarpið mun að líkindum hafa í för með sér, verði það að lögum.

² Byggt á SFCR skýrslum íslensku váttryggingafélaganna til FME um raungreiðslur á árinu 2017. Skýrslurnar eru birtar á vefsíðum félaganna.

³ Varanleg örorka er áætlað tekjutap tjónþola í framtíðinni af völdum slyssins.

⁴ Varanlegur miski eru staðlaðar bætur fyrir ófjárhagslegt tjón vegna óþæginda, verkja og líkamlegrar færnisskerðingar.

⁵ Frá janúar 2014 hefur vísitala neysluverðs hækkað um rúm 7% meðan launavísitala hefur hækkað um tæp 37%

⁶ Samkvæmt kostnaðargreiningu Talnagreiningar sem byggir á tjónatölum ársins 2016.

2. Almennar athugasemdir við frumvarpið og tillögur að breyttri skipan

Sjóvá leggur ríka áherslu á að réttar og sanngjarnar bótagreiðslur renni til slasaðra einstaklinga í samræmi við raunverulegt líkams- og fjártjón þeirra og mikilvægt er að standa vörð um hagsmuni þessara einstaklinga. Hvorki núgildandi lög, matskerfi eða matsvenjur, né heldur frumvarp þetta stuðlar nægjanlega að þessu markmiði að álit félagsins. Skaðabótalögum hefur fjórum sinnum verið breytt frá því að þau tóku fyrst gildi árið 1993 og hafa allar þessar breytingar leitt til hækkunar bóta með einum eða öðrum hætti. Að vissu leyti er unnt er að taka undir þær röksemdir sem færðar eru fram í greinargerð með frumvarpinu um forsendur aldursstuðulsins og verðýrnun lágmarks- og hámarkslaunaviðmiðunar laganna. Félaginu ber hins vegar að standa vörð um hagsmuni allra sinna viðskiptavina, bæði þeirra sem verða fyrir tjóni og einnig hinum sem standa straum af tjónskostnaði með iðgjaldagreiðslum sínum. Eins og komið hefur fram eru heildarbótagreiðslur váttryggingafélaganna afar háar nú þegar og hafa farið vaxandi á liðnum árum. Félagið metur það svo að ekki sé réttlætanlegt að auka þær svo verulega sem af frumvarpinu leiðir og hækka iðgjöld á neytendamarkaði samsvarandi. Sjóvá telur þess í stað rétt að ráðast nú þegar í heildarendurskoðun á lögunum í stað þess að lögfesta núverandi frumvarp og meta hvaða leiðir séu færar til þess að tryggja sanngjarnar bætur í alvarlegri málum en jafnframt eðlilegri skiptingu líkamstjónabóta þannig að ekki þurfi að koma til stórfelldra hækkana á heildargreiðslum váttryggingafélaganna. Þá er þörf á endurskoðun ýmissa ákvæða í lögunum, m.a. í tengslum við framtíðarsjúkrakostnað, tímabundið tekjutap, frádráttarreglur, forsendur aldursstuðla, lágmarksörorku, ofl.

Mat á framtíðartekjutapi (varanlegri örorku) er eðli máls samkvæmt háð mikilli óvissu. Oft á tíðum hefur ekkert raunverulegt tekjutap átt sér stað þegar örorkan er metin að jafnaði 1-2 árum eftir slys, einkum í „minniháttar“ slysamálum. Þrátt fyrir það er jafnan komist að þeirri niðurstöðu að slík áhrif gætu hugsanlega komið fram síðar á lífsleiðinni og varanleg örorka er að meðaltali metin um 10%. Engar rannsóknir hafa enn farið fram á því hér á landi að hversu miklu leyti einstaklingar, sem metnir hafa verið til örorku verða fyrir raunverulegu fjárhagstjóni vegna launataps þegar til lengri tíma er litið. Ætla má að í mörgum tilvikum geti einstaklingar aðlagast breyttum aðstæðum og hagað störfum sínum á þann hátt sem best hentar þeirra líkamlegu getu og þannig að tekjuskerðingar gæti ekki. Þetta á ekki síst við um þá sem slasast á yngri árum. Því hefur verið haldið fram að þeir sem metnir eru til minna en 15% örorku verði almennt ekki fyrir raunverulegri tekjuskerðingu til lengri tíma litið, sem skapað geti rétt til bóta, en amk. verður að telja óvissu um líkleg framtíðaráhrif meiri í þessum málum. Þetta sjónarmið er viðurkennt í Danmörku þar sem kveðið er svo á í lögum að örorkubætur greiðist ekki þegar örorka er metin lægri en 15%⁷. Samt sem áður rennur langstærstur hluti bótagreiðslna til þessara einstaklinga eins og áður segir og þessi hópur mun njóta stærsta hluta þeirrar hækkunar sem af frumvarpinu leiðir. Að mati félagsins væri rétt að skoða þann möguleika að fylgja fordæmi nágrannalanda okkar og fella niður örorkubætur þegar mat á varanlegri örorku er lægra en 15% en hækka á móti almennar bætur vegna líkamlegra afleiðinga slysa (varanlegan miska). Með þessu móti mætti ná fram þeirri leiðréttingu sem stefnt er að með núverandi frumvarpi og um leið að færa bætur í meira mæli til þeirra sem raunverulega slasast meira í réttu hlutfalli við líkamstjón þeirra – jafnvel án þess að til verulegra iðgjaldahækkana þyrfti að koma. Færa má sterk rök fyrir því að við lægri örorkustig verði ekki um rauntekjutap í framtíðinni að tefla hjá langflestum einstaklingum og því eðlilegt að í þeim tilvikum verði bætur takmarkaðar við hið eiginlega líkamlega tjón (varanlegan miska).

Samhliða þessu er mikilvægt að endurskoða íslensku örorkumatstöflurnar líkt og gert var fyrir allnokkrum árum í Danmörku og umbylta jafnframt því kerfi sem myndast hefur um framkvæmd örorkumats hér á landi til þess að tryggja gagnsæi við matsframkvæmd, samræmi í niðurstöðum og

⁷ Íslensku skaðabótalögin eru samin á grundvelli dönsku laganna en hins vegar var ákveðið að lögfesta ekki sambærilegt ákvæði um lágmarksörorku.

hlutleysi matsmanna. Meginhluti örorkumata hér á landi er á höndum þröngs hóps lækna og lögfræðinga sem hafa sérhæft sig á þessu sviði og hafa af því aðalatvinnu. Engar sérstakar hæfniskröfur eru hins vegar gerðar til þessara aðila, nýliðun er lítil og erfið og engar sameiginlegar reglur eða kröfur gilda um framkvæmd matsins, mat á orsakatengslum, oþh. Íslensku váttryggingafélögin greiða árlega um 2,9 milljarða króna vegna kostnaðar við öflun örorkumata, vottorða frá læknum og öðrum meðferðaraðilum og vegna kostnaðar við aðkomu lögmannna tjónþola, sem venju samkvæmt reiknast sem hlutfall af greiddum bótum. Gríðarmiklir fjárhagslegir hagsmunir fyrir aðila máls hvíla á því hvaða einstaklingar veljist til matsstarfa og algengt að tekist sé á um það í framkvæmd. Þá hafa matsmenn sjálfir mikla fjárhagslega hagsmuni af þeim fjölda matsbeiðna sem þeim berast og því augljós hættu á að afstaða málsaðila til matsmannanna sjálfra, skoðana þeirra og einstakra matsniðurstæða geti litað niðurstöður matsmála almennt. Í ljósi jafnræðissjónarmiða og þeirra hagsmuna sem í húfi eru er mikilvægt að slíta á þessi hagsmunatengsl og tryggja betur óhæði og fagmennsku á þessu sviði. Telur Sjóvá að það verði best gert með því að komið verði á fót sérstöku stjórnvaldi, sem hafi með höndum mat á líkamstjóni og örorku vegna veikinda og slysa fyrir opinbera aðila, lífeyrissjóði og váttryggingafélög. Í því fælist m.a. að taka við matsbeiðnum og útteila þeim til óháðra matsmanna, tryggja að viðeigandi gögn og fagkunnátta sé til staðar í hverju máli, setja viðmið og yfirfara mál til þess að tryggja samræmi og halda utan um tölfræði. Með þessu móti mætti skapa meiri festu og samkvæmni í framkvæmd og auka tiltrú og traust aðila á niðurstöður örorkumata sem því miður er ekki nægjanlega fyrir hendi í núverandi kerfi.⁸

3. Athugasemdir við einstök efnisatriði og greinar frumvarpsins

3.1 Vísitöluviðmiðanir, ofl.

Taka má undir þau sjónarmið að hámarks- og lágmarkslaunaviðmið skaðabótalaga hafi ekki fylgt launapróun síðastliðinna ára og séu því etv. ekki lengur í takt við þau viðmið sem litið var til á árinu 1999, að því gefnu að útreikningar Hagstofunnar séu réttir. Þá má einnig taka undir að þegar horft sé til samræmingarsjónarmiða geti talist eðlilegt að framangreindar viðmiðunarfjárhæðir uppreiknist með sömu vísitölu og launatekjur samkvæmt meginreglu 1. mgr. 7. gr. skaðabótalaga. Verði frumvarpið óbreytt að lögum munu þessar launaviðmiðanir hækka um meira en 81% m.v. verðlag í mars 2018 svo sem sjá má í neðangreindri töflu, eingöngu við það að grunnfjárhæðir laganna uppfærast með launavísitölu í stað lánskjaravísitölu áður.

	Lágmarkslaun	Hámarkslaun
Núgildandi lög	3.226.000	10.752.000
Eftir lagabreytingu	5.849.000	19.497.000
Hækkun	81,3%	81,3%

Breyting á lágmarksviðmiðuninni ein og sér mun leiða til mikilla hækkana á bótum til mikils fjölda tjónþola, m.a. til allra barna og ungmenna sem ekki eru komin á vinnumarkað, heimavinnandi einstaklinga, starfsfólks í íhlaupavinnu, einstaklinga með „svartar“ atvinnutekjur og þeirra sem standa utan vinnumarkaðar af ýmsum ástæðum, erlendra ferðamanna auk ýmissa annarra lágtekjuhópa.¹⁰ Rökin sem færð eru fram fyrir þessu í greinargerð eru einkum þau að viðmiðunin hafi ekki haldið í við meðallaun verkamanna skv. könnunum Hagstofu og að með þeim megi rétta hlut tiltekins hóps

⁸ Nánari upplýsingar er að finna í skýrslu SFF-Samtaka fjármálafyrirtækja „Framkvæmd örorkumats samkvæmt skaðabótalögum“ frá árinu 2013.

¹⁰ Benda ber á að meðallaun verkamanna, eins og þau eru reiknuð af Hagstofu, er alls ekki lægstu laun í þjóðfélaginu og ýmsar starfstéttir sem njóta enn lægri launa.

tjónpola, einkum nema í starfsnámi og háskólanámi sem ekki hafa lokið meirihluta námsins á slysdegi.¹¹ Benda ber hins vegar á að breytingin mun leiða til gríðarlegra hækkana á bótum hjá öllum ungmennum og lágtekjuhópum og í ymsum tilvikum leiða til bóta langt umfram raunverulegt eða líklegt tekiutap í framtíðinni. Hætta á „ofgreiðslu“ örorkubóta mun því aukast verulega við þessa breytingu. Sjóvá metur það svo að breytingin hafi mun víðtækari áhrif en unnt sé að réttlæta með því að þröngur hópur tjónpola kunni að vera vanbættur samkvæmt núgildandi lögum. Rétt sé því að skoða betur hvaða aðrar leiðir séu færar í þessu sambandi.

Dæmi: 15 ára unglingur slasast og er metinn til 10% varanlegrar örorku. Örorkubætur skv. núgildandi lögum reiknast 5,5 mkr. en samkvæmt frumvarpinu yrðu örorkubætur 10 mkr.

Hækkun á hámarkslaunaviðmiðun laganna mun leiða til mikillar aukningar bóta hjá hátekjuhópum, sem í mörgum tilvikum eiga vegna menntunar og stöðu á vinnumarkaði möguleika á að haga störfum sínum þannig að áhrif líkamstjóns verði sem minnst. Í þessum málum gætir fjárhagslegra áhrifa frumvarpsins einna mest eins og sjá má af neðangreindu dæmi:

Dæmi: Þrítugur háseti á togara með 18 mkr. árstekjur lendir í minniháttar bifreiðaárekstri þar sem litlar sem engar skemmdir sjást á bifreiðum. Hann kveðst búa við álagsbundna verki frá hálsi og herðum eftir slysið, sem þó hafa ekki leitt til minnkaðrar sjósóknar eða skerðingar á tekjum í 2 ár eftir slysið þegar örorkumat fer fram. Dæmigerð matsniðurstaða væri 10 miskastig og 15% örorka þar sem hann vinnur líkamlega vinnu og ekki útilokað að slysið muni hafa áhrif á úthald hans og vinnugetu síðar á lífsleiðinni. Miðað við núverandi löggjöf yrðu bætur vegna varanlegrar örorku 23,2 mkr. en samkvæmt frumvarpinu yrðu þær 77,1% hærri eða 41,1 mkr. Bætur vegna varanlegs miska yrðu 1,1 mkr. Til viðbótar þessum fjárhæðum kæmu vaxtagreiðslur og ýmis kostnaður, m.a. hlutfallslegur kostnaður vegna aðkomu lögmanns.

Þá mun þessi breyting hafa afgerandi áhrif á bætur og iðgjöld í slysatryggingu sjómanna, en í þeim málum eru bótagreiðslur með þeim hæstu sem greiddar eru út hjá váttryggingafélögunum.

Sjóvá leggur til að fallið verði frá því að sinni að uppreikna viðmiðunarfjárhæðir 3. og 4. mgr. 7. gr. skaðabótalaga með launavísitölu þar til heildarendurskoðun laganna hafi farið fram m.a. í samræmi við tillögur félagsins í kafla 2. Lagt er því til að a-liður 4. gr. frumvarpsins orðist svo:

<i>1. málsl. 1. mgr. orðist svo: Fjárhæðir bóta, sem greindar eru í 3. gr., 2. mgr. 4. gr., 3. og 4. mgr. 7. gr. og 2. málsl. 1. mgr. 13. gr. breytast mánaðarlega í hlutfalli við breytingar sem verða á lánskjaravísitölu frá gildistöku laganna.</i>

¹¹ Samkvæmt dómaframkvæmd eru örorkubætur til háskólanema og nema í námi til starfsréttinda sem komnir eru nærri námslokum á slysdegi reiknaðar á grundvelli meðaltekna þeirrar starfstéttar sem þeir eru að mennta sig til. Hvað varðar námsmenn mun breyting lágmarkslaunaviðmiðunar því hafa áhrif á alla grunnskólanema, nema í framhaldsskólum til stúdentsprófs og háskólanema sem lokið hafa minna en 2/3 hluta námsins.

3.2 Gildistökuákvæði

Í 6. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir því að verði frumvarpið að lögum taki þau gildi 1. janúar 2019 og kemur fram í greinargerð að með þessu sé váttryggingafélögunum veittur rúmur tími til þess að aðlaga iðgjöld að breyttum forsendum, enda hafi ráðgjafarnefndin lokið störfum og frumvarpið legið fyrir í nóvember 2017.

Á þessi sjónarmið og áætlaðan gildistökudag er alls ekki unnt að fallast. Eins og fram hefur komið mun frumvarpið hafa veruleg áhrif á bótafjárhæðir í líkamstjónamálum og iðgjöldum almennings og fyrirtækja ef það verður að lögum óbreytt. Eðli váttryggingarsamninga er þannig að þeir eru almennt gefnir út 12 mánuði fram í tímann á föstu verði sem váttryggingafélagið er bundið við. Þá skal endurnýjun váttrygginga fara fram með ákveðnum lágmarksfyrirvara samkvæmt lögum um váttryggingasamninga nr. 30/2004 og tilboð um endurnýjun váttryggingar gegn tilteknu iðgjaldi á sér því raunverulega stað um 2 mánuðum áður en váttryggingatímabilið á að hefjast.

Váttryggingafélögum ber lögum samkvæmt að sjá til þess að iðgjöld í hverri váttryggingagrein dugi fyrir væntum tjónagreiðslum í sömu grein. Ein af meginforsendunum fyrir ákvörðun iðgjalds komandi tímabils er að reglur um útreikning bóta haldist óbreyttar út tímabilið. Allar breytingar á löggjöf að þessu leyti innan samningstímabils hafa því í för með sér forsendubrest fyrir iðgjaldsákvörðun félagsins því iðgjaldsgreiðendur greiða bá ekki lengur rétt iðgjald fyrir þann hluta váttryggingatímabilsins sem eftir stendur við gildistöku laganna.

Ekki er hægt að gera þá kröfu að eigendur félagsins á hverjum tíma beri þann aukna tjónakostnað sem af lagabreytingunni hlýst og hefur það því ekki annan kost en að velta hækkuninni sem af því leiðir beint út í verðlagið. Þá er fráleitt að halda því fram að félagið hafi átt þess kost að framkvæma verulegar iðgjaldahækkanir um leið og frumvarpið var fyrst birt til kynningar, enda með öllu óljóst á þeim tíma hvort það yrði að lögum og hvenær. Bæði samkeppnisleg og viðskiptaleg sjónarmið mæla einnig gegn slíku.

Með hliðsjón af framangreindu er nauðsynlegt að gildistökudagur laganna verði ákveðinn amk. 14 mánuðum eftir að þau verða samþykkt sem lög frá Alþingi. Verði frumvarpið að lögum er því skýr krafa af hálfu félagsins að 6. gr. frumvarpsins verði breytt og orðist svona:

<i>Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 2020 og taka til tjónsatvika sem verða eftir gildistöku þeirra.</i>

Verði ekki fallist á tillögu félagsins um breytingu á gildistökuákvæði laganna verður því gert ókleyft að innheimta rétt iðgjöld fyrir bá váttryggingasamninga sem það er þegar bundið af og gilda eiga lengur en til nk. áramóta. Slíkt væri bein eignaupptaka sem valda myndi félaginu og eigendum þess gríðarlegu fjáртjóni. Er það algjörlega óásættanleg staða og ekki hægt að leggja svo háar álögur á nokkuð fyrirtæki án þess að það geti áskilið sér tekjuöflunar á móti. Óhjákvæmilegt er að félagið og eigendur þess muni skoða rétt sinn til bóta frá ríkisvaldinu ef þessi staða kæmi upp.

4. Lokaorð

Í greinargerð með frumvarpinu kemur fram að breið sátt sé um þær lagabreytingar sem lagðar eru til og að brýn og aðkallandi þörf sé að gera breytingar sem fyrst vegna hagsmuna tjónþola. Sióvá hafnar því alfarið að sátt ríki um frumvarpið og telur misráðið að ráðast í fyrirhugaðar breytingar án frekari endurskoðunar á lögunum. Félagið leggst alfarið gegn því að frumvarpið verði gert að lögum í núverandi mynd og með þeim skamma fyrirvara fram að gildistöku sem gert er ráð fyrir. Því tekur félagið undir með SFF að fara þess á leit við nefndina að frumvarpinu verði aftur vísað til stjórnvalda og skipaður verði nýr starfshópur til þess að vinna að heildarendurskoðun laganna, m.a. til þess að stuðla að eðlilegri og réttlátari skiptingu bóta og faglegri framkvæmd mála.

fh. Sjóvá-Almennra trygginga hf.

Gunnar Pétursson
lögmaður

